POLITIET
POLITIDIREKTORATET

POLITIET
KRIPOS

EVALUERING AV POLITIETS ARBEID MED SEKSUELLE OVERGREP

JANUAR 2015

Innhold

1 Sammendrag 7
2 Innledning 9
2.1 Formål og avgrensninger 9
2.2 Evalueringsutvalg / organisering av evalueringsarbeidet 10
2.3 Metode og datagrunnlag 11
2.3.1 Saksgjennomgang av et utvalg straffesaker 11
2.3.2 Intervjuer 12
2.3.3 Kvantitative analyser 13
3 Kort om bakgrunnen for evalueringen 17
4 Ledelse og styring 19
4.1 Mål og prioriteringer 19
4.2 Organisering av arbeidet med seksuallovbrudd 20
4.3 Kompetanseutvikling 25
5 Kvalitet og effektivitet i etterforskningen 29
5.1 Totalvurdering av sakene 29
5.2 Analyser av utvalgte kvalitets- og effektivitetskriterier 34
5.2.1 Kvalitet på avhør 34
5.2.2 Sikring av spor 35
5.2.3 Tvangsmidler og metodebruk 38
5.2.4 Oversikt og kontroll i saken 41
5.2.5 Saksbehandlingstid og fremdrift 42
5.2.6 Ivaretakelse av fornærmede 46
6 Anbefalte tiltak 47
7 Referanseliste 49
8 Vedlegg 51
Vedlegg 1 – Evalueringsskjema for saksgjennomgang 53
Vedlegg 2 – Intervjuguide 77
Vedlegg 3 – Spørreskjema til ansatte i ti politidistrikt 93

Liste over figurer

Figur 1: Respondentenes arbeidserfaring innen etterforskning av seksuallovbrudd....14
Figur 2: Respondentenes erfaring med etterforskning av seksuallovbrudd – fordelt på kjønn....14
Figur 3: Totalvurdering fordelt på oppklarte/ikke oppklarte saker....30
Figur 4: Totalvurdering fordelt på tid fra gjerningstidspunkt til anmeldelse....30
Figur 5: Totalvurdering fordelt på størrelse på politidistrikt....31
Figur 6: Totalvurdering fordelt på etterforskningsenhet....32
Figur 7: Totalvurdering fordelt på distriktsovergipende SO-team og SO-team ved politistasjon....33

Liste over tabeller

Tabell 1: Oversikt over saksutvalg....12
Tabell 2: Oversikt over organisasjonsform i de evaluerte politidistriktene....21
Tabell 3: Total saksbehandlingstid....42
Tabell 4: Total saksbehandlingstid fordelt på politidistriktets størrelse....43
Tabell 5: Total saksbehandlingstid fordelt på sakstype....44
Tabell 6: Saksbehandlingstid hos hhv. etterforsker og påtalejurist....45

Begrepsavklaringer og definisjoner

BL – Basisløsning – politiets elektroniske straffesakssystem

Indicia – politiets etterretnings- og søkesystem

KO:DE – politiets fagportal

Modus operandi – fremgangsmåte/handlingsmønster en forbryter vanligvis følger[1]

PAL for STRASAK – Politiets analyse- og ledelsessystem

PO – Politioperativt system – politiets elektroniske vaktjournal

PSV – Politimesterens styringsverktøy

SARA – *Spousal Assault Risk Assessment guide*. Risikovurderingsverktøy til bruk i saker vedrørende vold i nære relasjoner

SO – seksuelle overgrep

STRASAK – politiets elektroniske straffesaksjournal. Integrert mot BL og PAL for STRASAK

1 Store Norske Leksikon (2009). https://snl.no/modus_operandi.

1 Sammendrag

Hovedformålet med evalueringen er å få bedre kunnskap om kvaliteten og effektiviteten i politiets etterforskning av seksuelle overgrep for å kunne etablere en bedre praksis for etterforskningen av denne type saker. I tillegg ønsker vi å avdekke hvorvidt distriktenes størrelse og organisering har betydning for etterforskningens kvalitet og effektivitet.

Data er innsamlet fra tre kilder: 237 saker fra ti politidistrikt, en spørreundersøkelse til samtlige ansatte som arbeider med seksuallovbrudd i de ti utvalgte distriktene, og intervjuer gjennomført i seks av de ti utvalgte politidistriktene. I tillegg har evalueringsgruppens to medlemmer fra Oslo politidistrikt bidratt med informasjon fra dette distriktet.

Etterforskningens kvalitet og effektivitet

Totalt finner vi at 61 % av sakene er etterforsket med meget høy eller høy kvalitet og effektivitet. Dette er saker som skiller seg ut med god kvalitet på alle eller de fleste kvalitets- og effektivitets-kriterier. Etterforskningen i 25 % av sakene får derimot totalvurderingen «Etterforskning med lav kvalitet og effektivitet». Disse sakene vurderes som akseptabelt etterforsket, men har noen vesentlige mangler. I 14 % av sakene har etterforskningen «meget lav kvalitet og effektivitet». Her er etterforskningen preget av store mangler. De vanligst forekommende kvalitetsmanglene er lang liggetid, ikke utførte etterforskningsskritt og lav kvalitet på skriftlig materiale. Etterforskningen i saker som prioriteres og oppklares, er jevnt over meget god. Over 70 % av de oppklarte sakene er etterforsket med meget høy eller høy kvalitet og effektivitet, mot 49 % av de uoppklarte sakene.

Alle distriktene i vårt utvalg har etablert en koordinatorfunksjon for seksuallovbrudd (SO-koordinator), men flere har samlet flere koordinatorfunksjoner i én og samme stilling, gjerne i kombinasjon med ansvar for etterforskning i egne saker. Koordinatorrollen ivaretas best der den er rendyrket, slik at vedkommende får anledning til å være en ressurs i politidistriktet. Vår evaluering viser også at det er en fordel med tett og tidlig samarbeid med påtalejuristene, og at juristene er spesialisert på fagområdet.

Samtlige respondenter fra intervjuene opplevde ressurstilgangen som dårligere de senere årene, blant annet fordi en del av etterforskerne også utfører operativ tjeneste. Det kan være bra å spre etterforskningskompetanse i operative miljøer, da dette sikrer tilgang på kompetent personell i etterforskningens initialfase og bidrar til kompetanseoverføring til operative mannskaper. Total-inntrykket er likevel at ulempene med økt saksbehandlingstid er større enn fordelene ved å benytte etterforskere med kompetanse på seksuallovbrudd til operativ tjeneste.

Vår saksgjennomgang viser at politi- og påtalemyndigheten ikke benytter tvangsmidler uten til-strekkelig grunn. I 99 % av tilfellene har man hatt tilstrekkelig grunn til å bruke tvangsmidlene.

Mål og prioriteringer

Riksadvokaten ønsker at etterforskning av alvorlige seksuallovbrudd skal prioriteres og behandles raskt. Evalueringen har avdekket at det ikke finnes nasjonale, konkrete måltall innen seksuallovbrudd. Det finnes derimot konkrete saksbehandlingsfrister på mindre alvorlige saker. Denne kombinasjonen fører til at kriminalitetsområder med konkrete måltall i en del tilfeller prioriteres foran seksuallovbrudd.

Kompetanse og kompetanseutvikling

Vi har identifisert mange dyktige etterforskere med høy faglig kompetanse og engasjement både for faget og de impliserte i sakene.

Våre funn viser at kompetanseutvikling gjennom relevante studier og seminarer er godt dekket. 58 % av respondentene opplyser at de har deltatt på relevante kurs, seminarer eller fagdager i løpet av de to siste årene. Vi finner imidlertid få eksempler på systematisk og planlagt kunnskapsdeling og erfaringslæring.

Tilbakemelding på eget arbeid skjer stort sett tilfeldig, og det mangler faste rutiner og strukturer for evaluering av alle typer saker. Etterforskningslederen fungerer godt som kunnskapsformidler, men mangler kapasitet til å ivareta kunnskapsdelingsrollen overfor yngre etterforskere i mindre saker. Politiets fagportal KO:DE ser også ut til å fungere godt som kunnskapsformidler og veileder. 75 % av de spurte oppgir i tillegg at de benytter den nasjonale veilederen for voldtektssaker.

Samlet viser funnene at sakene som prioriteres, også etterforskes med god kvalitet. De kvalitetsmanglene vi har identifisert, kan i stor grad forebygges gjennom systematisk forbedringsarbeid basert på mål, planlegging, oppfølging og systematisk erfaringslæring.

Anbefalte tiltak

Det har de senere årene vært nedsatt flere arbeidsgrupper og utvalg som har evaluert politiets etterforskning, og kommet med forslag til forbedringer. Vi ser at mange av disse ikke er blitt fulgt opp. Flere av våre funn og anbefalte tiltak samsvarer med tidligere rapporter. Vi har anbefalt 16 tiltak under kapittel 6.

2 Innledning

Bakgrunnen for denne rapporten er *Handlingsplan mot voldtekt 2012-2014*[2] som ble lagt frem av regjeringen Stoltenberg II (2009–2013). Handlingsplanen har som mål å tydeliggjøre sammenhenger og bidra til en helhetlig innsats på området. Handlingsplanen omfatter tiltak innen hovedområdene forebygging, hjelpetiltak etter voldtekt, etterforskning og behandling i rettsapparatet, tilrettelagt dialog mellom den utsatte og gjerningspersonen og samarbeid og samordning. Ønsket om en god etterforskning i politiet nevnes spesielt, og ett av tiltakene er en evaluering av politiets arbeid med seksuelle overgrep.

Kripos fikk i brev fra Politidirektoratet av 10. mai 2013 oppdraget med å gjennomføre evalueringen. På grunn av avklaringer om mandat og oppdrag startet ikke evalueringsarbeidet før i 2014. Evalueringsgruppen ble nedsatt 1. mai 2014 og avsluttet sitt arbeid 31. januar 2015.

2.1 Formål og avgrensninger

Formålet med evalueringen er å beskrive sterke og svake sider ved dagens situasjon innen etterforskning av seksuallovbrudd. Beskrivelsen vil bli brukt som grunnlag for anbefalinger om hvordan slik etterforskning bør utføres og organiseres, med hovedfokus på effektivitet og kvalitet.

Om mulig skal evalueringen avdekke enheter som har utviklet god praksis. I tillegg skal evalueringen avdekke hvorvidt distriktenes størrelse og organisering har betydning for etterforskningens kvalitet og effektivitet. Evalueringen vil være ett av flere beslutningsgrunnlag for struktur- og kvalitetsreformen i norsk politi.

Handlingsplan mot voldtekt 2012–2014 forutsatte at en evaluering av politiets arbeid med seksuelle overgrep skulle gjennomføres i løpet av 2014. Den viser til fem hovedtemaer for evalueringen:

1. Organisering av arbeidet
2. Ledelsesforankring
3. Etterforskning
4. Ivaretakelse av fornærmede
5. Kompetansebygging

Innen evalueringens tidsramme og ressurser har det ikke vært mulig å gjøre en helhetlig vurdering av samtlige relevante forhold omfattet av de fem temaene. Det har derfor vært nødvendig å avgrense evalueringen til de, etter vårt syn, absolutt viktigste faktorene og forholdene for etterforskningens kvalitet og effektivitet.

Avgrensninger:

- *Organisering av arbeidet* er avgrenset til vurderinger av hvilke organisasjonsformer som egner seg best, herunder SO-team og SO-koordinators funksjon og rolle.
- *Ledelsesforankring* er avgrenset til mål og prioriteringer, etterforskningsledelse, ressursorganisering og ressursdisponering.

2 Justis- og beredskapsdepartementet (2012): *Handlingsplan mot voldtekt 2012-2014.*

- *Etterforskningsprosessen* er avgrenset til avhørsrapporter, sikring av spor, tvangsmidler og metodebruk, oversikt og kontroll i saken.
- Analysen av *etterforskningens effektivitet* begrenses til å kartlegge og vurdere saksbehandlingstid[3] samt fremdrift og liggetid[4] i sakene.
- *Ivaretakelse av fornærmede* er avgrenset til å beskrive hvorvidt det finnes rutiner for oppfølging av fornærmede og hvordan den er organisert.
- *Kompetansebygging* er avgrenset til kartlegging og vurdering om kompetanseutvikling gjennom videreutdanning, etterutdanning, kunnskapsdeling og evaluering av gjennomførte saker.

Politiets arbeid med seksuelle overgrep spenner over et meget vidt område som inkluderer saker som blotting, deling av overgrepsmateriale, voldtekt, incest og seksuelle overgrep mot barn. Selv om politiets arbeid med disse sakene har noen fellestrekk, vil de i stor grad kreve ulik tilnærming, kompetanse og prioritering. Erfaring viser imidlertid at alvorlighetsgraden kan utvikle seg gjennom etterforskningen fra mindre alvorlige til mer alvorlige seksuelle overgrep, for eksempel ved at man finner beviser i overgrepsmaterialet på at mistenkte selv har utført overgrep. Evalueringen skal derfor vurdere alle de sentrale saksområdene.

Etterforskning av seksuallovbrudd bygger selvfølgelig på generelle etterforskningsmetoder og foregår innenfor de samme rammene som all annen etterforskning. Funn fra denne evalueringsrapporten kan derfor også i relativt stor grad overføres til etterforskning av andre typer kriminalitet.

Voldtektsgruppa ved Kripos skal evalueres separat og omfattes derfor ikke av denne evalueringen.[5]

2.2 Evalueringsutvalg / organisering av evalueringsarbeidet

Evalueringsgruppens medlemmer har hatt organisatorisk og institusjonell erfaring fra særorganer og små, middels og store politidistrikter. Den har bestått av:

- Jon Christian Møller, politioverbetjent, Kripos
- Ann Kristin Grosberghaugen, politiførstebetjent, Oslo politidistrikt
- Tone Aase, politiadvokat, Kripos
- Karianne Jensen, politioverbetjent, Oslo politidistrikt
- Bertil Nordstrøm, seniorrådgiver, Politidirektoratet
- Liv Karin Slåttebrekk Stenberg, seniorrådgiver, Politidirektoratet

Evalueringen startet 1. mai 2014 og ble sluttført 31. januar 2015. Datainnsamlingen foregikk i perioden 1. august til 15. oktober 2014. Evalueringsgruppen var fulltallig fra medio september 2014. Jon Christian Møller var prosjektleder fra prosjektstart og frem til medio oktober 2014. Ann Kristin Grosberghaugen overtok som prosjektleder da Møller reiste til Haiti for å delta i FN-oppdrag.

3 Vi har definert total saksbehandlingstid som antall dager fra registrert anmeldelse til rettskraftig avgjørelse.
4 Liggetid defineres som den tiden hvor straffesaken blir liggende uten at det utføres etterforskingsskritt eller påtaleoppgaver.
5 *Handlingsplan mot voldtekt 2012–2014* s. 28.

Prosjektet har også hatt en styringsgruppe, bestående av:

- Eivind Borge, leder for Taktisk etterforskningsavdeling, Kripos
- Haavard Reksten, leder for Forskningsavdelingen, Politihøgskolen
- Katharina Rise, førstestatsadvokat, Riksadvokaten
- Espen Frøyland, leder for Analyseseksjonen, Politidirektoratet

2.3 Metode og datagrunnlag

Evalueringen baserer seg på datamateriale samlet inn via tre ulike metoder:

1. Saksgjennomgang av et utvalg av straffesaker hentet inn fra ti utvalgte politidistrikter.[6] Sakene er vurdert opp mot evalueringsgruppens kriterier for god etterforskning.
2. Intervjuer av sentrale personer i arbeidet med seksuallovbrudd i seks av de ti utvalgte politidistriktene[7]
3. Kvantitativ analyse av data fra to kilder:
   a. Spørreundersøkelse distribuert til alle ansatte som jobber med seksuallovbrudd i de ti utvalgte politidistriktene
   b. Evalueringsskjema utfylt etter hver saksgjennomgang

2.3.1 Saksgjennomgang av et utvalg straffesaker

For å kunne gjengi representative resultater valgte vi å trekke ut ti politidistrikter som vi mente kunne fremstå som et tverrsnitt av politiet i Norge. De utvalgte distriktene skulle med andre ord være av varierende størrelse og representere ulike geografiske områder. Størrelsen på politidistriktene ble definert ut fra antall ansatte med politibakgrunn (tallene er hentet inn fra Politidirektoratet). Distrikter med under 200 ansatte er definert som små, distrikter med mellom 200 og 400 ansatte defineres som mellomstore, og distrikter med over 400 ansatte defineres som store.

Gjennom PAL for STRASAK hentet vi inn straffesaker som var rettskraftig avgjort eller henlagt i perioden 01.01.13 til 01.06.14. Vi ønsket å se på så nye saker som mulig, av varierende alvorlighetsgrad og kompleksitet. For saksuttrekket har vi delt inn straffelovens kapittel 19 om seksualforbrytelser[8] i følgende tre kategorier:

1. Voldtekt og voldtektsforsøk (straffeloven § 192)
2. Seksuell omgang med barn under 14 og under 16 år (straffeloven §§ 195 og 196)
3. Øvrige saker i kapittel 19 i straffeloven, utenom hallikvirksomhet og sexkjøp i §§ 202 og 202a

Totalt er det gjennomgått 237 straffesaker jevnt fordelt på de tre kategoriene, og det ble valgt ut saker med ulike typer avgjørelser, som henleggelser, dommer og forelegg. I distrikter med mange driftsenheter har vi trukket ut saker fordelt mellom ulike politistasjoner og lensmannskontorer.

6 De utvalgte politidistriktene er: Vestfinnmark, Troms, Sunnmøre, Hordaland, Haugaland og Sunnhordland, Agder, Nordre Buskerud, Oslo, Hedmark og Follo.
7 Vi har gjennomført intervjuer i følgende politidistrikter: Vestfinnmark, Troms, Sunnmøre, Haugaland og Sunnhordland, Agder og Hedmark.
8 Straffelovens kapittel 19 omhandler voldtekt, seksuell omgang med barn under 16, 14 og 10 år, incest, seksuell handling, seksuell krenkende eller annen uanstendig adferd, grooming og dokumenterte overgrep mot barn.

Tabell 1 viser hvilke politidistrikter som ble valgt ut, og hvor mange saker som ble gjennomgått i hvert distrikt.

Tabell 1: Oversikt over saksutvalg

				Sakstype		
Politidistrikt	Geografisk plassering	Størrelse	Antall saker evaluert	Voldtekt/ forsøk	Seksuell omgang med barn	Øvrige saker
Vestfinnmark pd	Nord-Norge	Lite	15	5	5	5
Nordre Buskerud pd	Øst-Norge	Lite	14	5	5	4
Troms pd	Nord-Norge	Mellomstort	21	7	7	7
Sunnmøre pd	Vest-Norge	Mellomstort	21	7	7	7
Haugaland og Sunnhordland pd	Vest-Norge	Mellomstort	19	6	6	7
Hedmark pd	Øst-Norge	Mellomstort	20	5	8	7
Follo pd	Øst-Norge	Mellomstort	21	7	7	7
Hordaland pd	Vest-Norge	Stort	35	12	12	11
Agder pd	Sør-Norge	Stort	36	13	12	11
Oslo pd	Øst-Norge	Stort	35	12	12	11
Totalt			**237**	**79**	**81**	**77**

For å sikre en mest mulig lik evaluering av hver sak utarbeidet vi et evalueringsskjema[9] som ble fylt ut underveis i hver saksgjennomgang. Vi har dermed brukt identiske evalueringskriterier uavhengig av om den enkelte straffesak var etterforsket ved et lite lensmannskontor eller en stor etterforskningsavdeling.

2.3.2 Intervjuer

Det ble gjennomført totalt 27 intervjuer i politidistriktene Vestfinnmark, Troms, Hedmark, Haugaland og Sunnhordland, Sunnmøre og Agder.

Respondentene fordelte seg slik:

- fire etterforskere
- fem koordinatorer for seksuallovbrudd, herunder familievoldskoordinatorer i distriktene uten egen koordinator for seksuelle overgrep
- seks ledere ved etterforskningsavdeling (herunder etterforskningsledere, gruppeledere, seksjonsledere og teamledere med personalansvar)
- fire påtalejurister
- to politimestere
- fire statsadvokater
- en forsvarer
- en bistandsadvokat

I tillegg bidro evalueringsgruppens medlemmer fra Oslo politidistrikt med informasjon fra dette distriktet.

9 Se vedlegg 1.

Det ble utarbeidet en intervjuguide[10] for bruk i alle intervjuene som berørte temaene ledelse og organisering, bruk av SO-koordinator og SO-team, arbeidsmetoder og arbeidsprosesser, samarbeid og samhandling i etterforskningen, kompetanse og ressurser. Intervjuene ble gjennomført strukturert, og referat ble skrevet umiddelbart etterpå, basert på notater og, i noen tilfeller, lydopptak.

2.3.3 Kvantitative analyser

Som nevnt tidligere hentet vi inn data fra to kilder: en spørreundersøkelse blant dem som jobber med seksuallovbrudd, og et evalueringsskjema som evaluatorene fylte ut.

Spørreundersøkelsen

Vi utarbeidet et spørreskjema[11] for distribusjon via e-post til alle ansatte som jobber med seksuallovbrudd i de ti utvalgte politidistriktene. Det finnes ingen oversikt i politidistriktene over hvem som er aktuelle for å svare på et slikt spørreskjema, fordi etterforskningen av seksuallovbrudd er forskjellig organisert i de ulike politidistriktene. Noen distrikter har spesialiserte etterforskningsteam som jobber bare med seksuallovbrudd. I andre distrikter er det generalister som utfører etterforskningen i alle typer saker som tilfaller deres lokale lensmannskontor eller politistasjon.

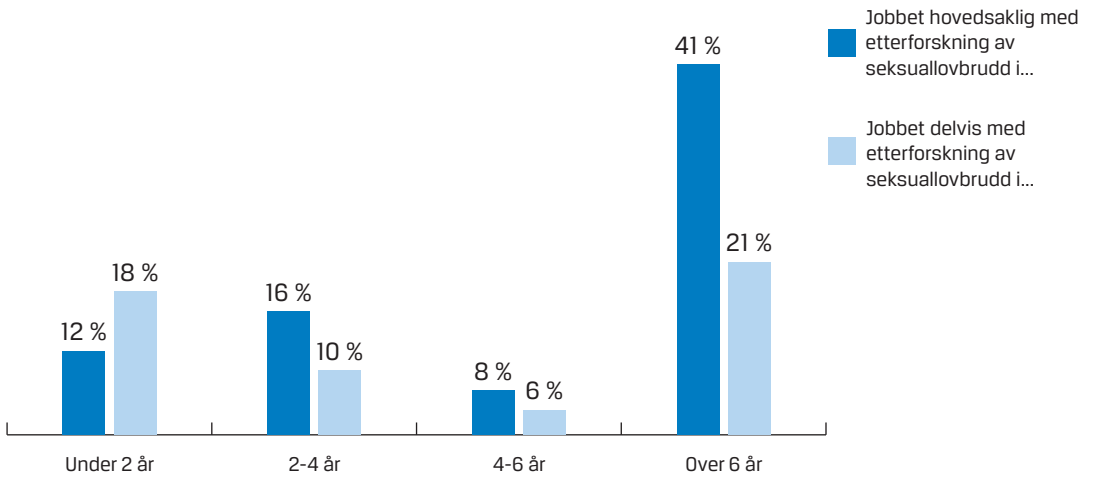
Etterforskningen av seksuallovbrudd foregår dessuten på tvers av flere avdelinger, og vi så det som viktig å få innspill fra ansatte i alle faser av etterforskningen, altså både initialfase[12], etterforskningsfase og avgjørelsesfase. Derfor var det viktig at også operativt personell som rykker ut på seksuallovbrudd, svarte på spørreskjemaet. Av praktiske hensyn ble derfor spørreskjemaet sendt til alle ansatte i de ti utvalgte distriktene, inkludert både politiansatte, påtalejurister og sivile. I e-posten stod det at spørreskjemaet rettet seg mot ansatte som jobbet med seksuelle overgrep i en av de tre nevnte fasene, og i innledningen hadde undersøkelsen et utvalgsspørsmål lydende «Hvor ofte jobber du med seksuelle overgrepssaker?». Respondenter som valgte svaralternativ «aldri» ble rutet ut av undersøkelsen. Dette gjaldt bare tre respondenter. Totalt fikk vi inn 212 svar.[13]

54 % av respondentene er etterforskere, 25 % jobber i en operativ stilling, 22 % oppgir å være etterforskningsleder, 11 % er påtalejurist og 15 % har en annen type stilling.[14] Respondentene har lang arbeidserfaring innen politifaget, da 61 % oppgir å ha jobbet mer enn ti år i politiet. Fordelingen mellom kvinner og menn som har svart på spørreundersøkelsen er god, med henholdsvis 52 og 48 %.

53 % av respondentene oppgir at de ofte jobber med etterforskning av seksuallovbrudd. 33 % og 15 % jobber henholdsvis av og til og sjelden med slik etterforskning. Mange av respondentene har lang erfaring med etterforskning av seksuallovbrudd. Som figur 1 viser, har 21 % av respondentene jobbet hovedsakelig med etterforskning av denne typen saker i over seks år, mens 41 % har jobbet delvis med disse sakene.

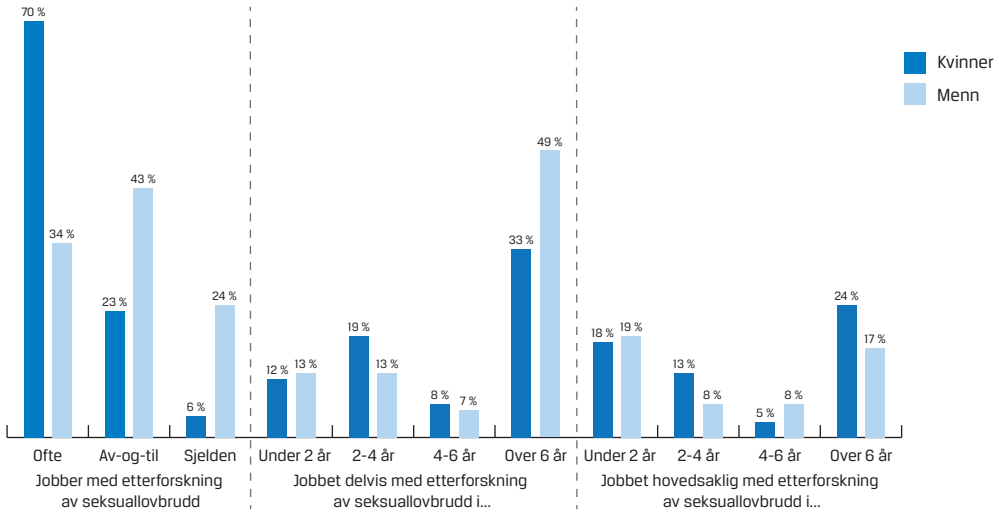
10 Se vedlegg 2.
11 Se vedlegg 3.
12 Initialfasen er i utgangspunktet de første 72 timene etter gjerningstidspunktet.
13 Siden vi ikke vet hvor mange som var aktuelle mottakere av spørreskjemaet, kan vi ikke beregne svarprosent.
14 Respondentene kunne gi flere svar på dette spørsmålet, og summen av prosenttallene blir derfor ikke 100.

Figur 1: Respondentenes arbeidserfaring innen etterforskning av seksuallovbrudd
Andel i prosent av antall respondenter. N=212

Om vi deler opp respondentene etter kjønn, ser vi at det er ganske store forskjeller mellom menn og kvinner.

Figur 2: Respondentenes erfaring med etterforskning av seksuallovbrudd – fordelt på kjønn
Andel i prosent av antall respondenter i de to gruppene. N=111 (kvinner) og N=101 (menn)

Flertallet av de kvinnelige respondentene i spørreundersøkelsen jobber *hovedsakelig* med etterforskning av seksuallovbrudd i sin arbeidshverdag, mens flertallet av mennene som har svart på undersøkelsen, bare jobber med disse sakene *av og til* og har gjort det i over seks år. Andelen kvinner og menn som har jobbet med fagfeltet i under to år, er lik.

Evalueringsskjemaet
Som nevnt brukte vi et standardisert evalueringsskjema i gjennomgangen av de 237 straffesakene. Evalueringsskjemaet bygger i stor grad på skjemaet brukt i evalueringen av 50 påtaleavgjorte voldtektssaker i Sør-Trøndelag politidistrikt.[15] Vi brukte mange av de samme evalueringskriteriene for å sikre kontinuitet og til en viss grad sammenlignbarhet mellom evalueringene.

Hver sak ble gjennomgått av en evaluator som foretok en totalvurdering basert på et utvalg kvalitets- og effektivitetskriterier:

- kvaliteten på avhørsrapportene
- hvorvidt alle relevante etterforskningsskritt var utført
- sikring av spor
  * åstedsundersøkelser
  * biologiske og elektroniske spor
- metodebruk
  * bruk av tvangsmiddel
  * bruk av skjulte metoder
  * etterretning[16], herunder føring av modus operandi og i Indicia
  * bruk av klausulering
- oversikt og kontroll i saken
  * redigering av sak
  * sakskoding
- saksbehandlingstid
- fremdrift og liggetid i etterforskningen

Hver enkelt sak som er gjennomgått, har fått en totalvurdering basert på disse kriteriene. Det har ikke hatt betydning for vurderingen hvorvidt saken har endt med henleggelse eller domfellelse. Vi har kategorisert sakene i følgende fire grupper:

<u>Etterforskning med meget høy kvalitet og effektivitet:</u>
Alle kvalitetskriteriene er oppfylt. Relevante tekniske og taktiske etterforskningsskritt er utført uten unødig opphold. Fremdriften har vært bra, og det har vært god koordinering og vurderingsevne gjennom hele etterforskningen. Det er lite eller ingen unødig liggetid.

<u>Etterforskning med høy kvalitet og effektivitet:</u>
De fleste kvalitetskriterier er oppfylt og nødvendige etterforskningsskritt er utført på en tilfredsstillende måte, men med noen mangler. Kvaliteten på det skriftlige materialet er varierende, og saksbehandlingstiden er noe lengre enn forholdene tilsier.

15 Sør-Trøndelag politidistrikt (2013). *Fra ord til ord til handling.*
16 Etterretning en styrt prosess, bestående av systematisk innsamling, analyse og vurdering av informasjon om personer, grupper og fenomener for å danne grunnlag for beslutninger, jf Politidirektoratet (2014) *Etterretningsdoktrine for politiet, versjon 1.0* s. 18.

Etterforskning med lav kvalitet og effektivitet:
Saker som er etterforsket med vesentlige mangler. Deler av saken, for eksempel initialfasen, kan være godt etterforsket, mens andre deler ikke tilfredsstiller kravet om kvalitet og effektivitet. Dette kan skyldes svært lang liggetid, ikke utførte etterforskningsskritt, lav kvalitet på skriftlig materiale eller andre elementer som har gitt grunnlag for trekk.

Etterforskning med meget lav kvalitet og effektivitet:
Saker der etterforskningen har meget store mangler. Nødvendige etterforskningsskritt er ikke utført, og saken kan for eksempel preges av meget lang liggetid.

Det presiseres at lang liggetid og unødvendig lang saksbehandlingstid har trukket mye ned. Det at det i en sak mangler redigering, modusføring eller innhenting av DNA, har ikke nødvendigvis hatt avgjørende betydning for den aktuelle saken, men har likevel gitt trekk fordi dette er viktige faktorer for politiets totale saksbehandling.

3 Kort om bakgrunnen for evalueringen

«Utviklingen innen seksualforbrytelser har vært formidabel. Straffenivået er høynet betraktelig, og det må gjenspeiles i bedre kvalitet i etterforskningen. Vi merker at dreiningen har gått fra narkotikaforbrytelser til vold, SO og familievold. Dette er strømninger i samfunnet med politisk legitimitet som politiet må følge opp.»

(Fra intervju med en førstestatsadvokat)

Å bli utsatt for seksuelle overgrep krenker den enkeltes integritet mer enn de fleste andre lovbrudd. Noen utsettes for overgrep fra sine nærmeste, som skal være der for trygghet og støtte. Andre kan ha blitt utsatt for uønskede, seksuelle handlinger fra helt ukjente mennesker. Somatiske og psykiske lidelser, skam, utrygghet og økt sårbarhet er kjente ettervirkninger hos ofre for seksuelle overgrep. Uavhengig av om man er vitne, fornærmet eller mistenkt i saken er dette for mange den mest inngripende kontakten de har med politi og rettsvesen. Svært intime og personlige opplysninger skal utleveres, og kanskje kjemper man for sin uskyld som mistenkt i en sak forbundet med stigmatisering.

Det er viktig at politiet viser profesjonalitet i møtet med, og ivaretakelsen av, de involverte i sakene. Man må også kunne forvente at saken blir etterforsket med god kvalitet uavhengig av hvor i landet man befinner seg, og uansett om den behandles ved en politistasjon eller et lensmannskontor.

Det har vært nedsatt flere utvalg og arbeidsgrupper som har evaluert deler av politiets etterforskning. Vi vil i denne sammenheng vise til noen hovedfunn og anbefalinger i tidligere rapporter som direkte berører vår evaluering.

Rapporten *En undersøkelse av politiets og påtalemyndighetens behandling av voldtektssaker*[17] fra 2000 oppsummerer flere svakheter ved politiets etterforskning av voldtektssaker fra 1990 til 1999. De fant at etterforskningen ikke virket tilstrekkelig organisert, og selve gjennomføringen syntes lite planmessig. De fant videre at fremdriften i etterforskningen tidvis var svak, noe som medførte unødig lang saksbehandlingstid. Utredningsgruppen påpekte videre at etterforskningen ikke alltid var grundig nok, blant annet med hensyn til vitneavhør og teknisk sporsikring.

I rapporten *En undersøkelse av kvaliteten på påtalevedtak i voldtektssaker som har endt med frifinnelse mv.*[18]fra 2007 ble det foreslått blant annet at det burde opprettes stillinger som SO-koordinator og at disse burde involveres i alle distriktets voldtektssaker. Gruppen foreslo også at det ble etablert SO-team i hvert politidistrikt med påtalejurist som har utdanning og kompetanse innen området.

Rapporten *Etterforskningen i politiet* fra 2013[19] viste til en sentral problemstilling i politidistriktene: Etterforskere må oftere avgis for å oppfylle distriktenes behov for vakt og beredskap. Dette hemmer kontinuitet av etterforskningen og går ut over både kvalitet og fremdrift.

17 Riksadvokatens utredningsgrupper. Rapport nr. 2/2000. *En undersøkelse av politiets og påtalemyndighetens behandling av voldtektssaker.*
18 Riksadvokatens utredningsgrupper. Rapport nr. 1/2007. *En undersøkelse av kvaliteten på påtalevedtak i voldtektssaker som har endt med frifinnelse mv.*
19 Politidirektoratet (2013). *Etterforskningen i politiet.* s. 5.

Riksadvokatens arbeidsgruppe *Avhørsmetodikk i politiet*[20] fra 2013 uttrykker bekymring for at verken politiet eller påtalemyndigheten har klart å etablere nødvendige rutiner for støtte, kvalitetssikring, oppfølging og/eller annen trening på avhørsområdet. Ett av deres hovedfunn var fravær av et forpliktende system for tilbakemeldinger og utvikling.

Rapporten *Seksuelle overgrep – etterforskning og informasjonsutveksling* fra 2009 viste at det var tilfeldig kontakt mellom etterforskere som førte til sentralisering av etterforskningen, og senere pågripelse, i den såkalte «Lommemannsaken». «*Politidistriktene ser ikke ut til å ha noe system for å fange opp og kommunisere meldinger om seksuelle overgrep i dag.*»[21]

Vi vil i de neste to kapitlene presentere våre funn. I kapittel fire ser vi på faktorer som berører mål og prioriteringer hos ledelsen, hvordan arbeidet med etterforskning av seksuallovbrudd er organisert i de ti utvalgte politidistriktene, og kompetanseutvikling. I kapittel fem beskriver vi våre funn knyttet til kvalitet og effektivitet i etterforskningen.

20 Riksadvokatens arbeidsgruppe (2013). *Avhørsmetodikk i politiet.*
21 Riksadvokaten og Politidirektoratets arbeidsgruppe (2009). *Seksuelle overgrep – etterforskning og informasjonsutveksling* s. 9-10.

4 Ledelse og styring

For at etterforskningsprosessen skal kunne fungere effektivt, trenger den ledelse og styring. Vi har derfor sett på følgende faktorer:

- mål og prioriteringer
- organisering av arbeidet med seksuallovbrudd
- kompetanseutvikling

4.1 Mål og prioriteringer

«Saker med seksuelle overgrep mot barn kolliderer med knyttneveslag på byen.»

(Fra intervju med en politiadvokat)

I Riksadvokatens mål- og prioriteringsrundskriv for *2014*[22] fremgår det flere sentrale mål for etterforskningen av seksuallovbrudd. Alvorlige seksuallovbrudd er angitt som en av flere spesielt prioriterte sakstyper.[23] Disse sakene «skal gis forrang dersom det er knapphet på ressurser» og «skal oppklares så langt råd er». Saksbehandlingstiden skal være «kort», og «unødig liggetid skal unngås både hos etterforsker og jurist».

Politidirektoratet har utarbeidet styringsverktøyet PSV som angir de samlede målekriteriene for politiet. Hensikten med PSV er å operasjonalisere resultatstyringen ved å gi politiets ledere lettere tilgang til den mest relevante styringsinformasjon i virksomhetsplanleggingen, blant annet målfastsettelse, rapportering og evaluering.[24] PSV benyttes blant annet i styringsdialogen om måloppnåelse mellom Politidirektoratet og politidistriktene. En gjennomgang av de ti utvalgte politidistriktenes målsettinger i PSV viste at det ikke var knyttet spesifikke målsettinger til seksuallovbrudd i dette verktøyet.

Ved utforming av virksomhetsplanene[25] er det opp til den enkelte politimester å bestemme hvilke mål og prioriteringer han ønsker for sitt distrikt. Få distrikter har lokale mål for etterforskning av seksuallovbrudd. Kun ett av de intervjuede distriktene oppgir at de har et mål på maksimalt 200 dagers etterforskning i voldtektssaker.

I spørreundersøkelsen ble det spurt om respondentene mente at mindre alvorlige sakstyper ble prioritert foran alvorlige seksuallovbrudd i deres distrikt. 64 % svarte nei, 20 % visste ikke mens 16 % svarte bekreftende på spørsmålet. I intervjuene kom det frem at det er narkotikasaker og nøkkeltall i PSV[26] som iblant prioriteres foran seksuallovbrudd, samt såkalte «fristsaker». Med «frist-saker» menes saker med en gjerningsperson under 18 år, der tiltalespørsmålet skal avgjøres

22 Riksadvokatens rundskriv nr.1/2014. *Mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen i 2014 - politiet og statsadvokatene.*
23 De andre prioriterte sakstypene er drap og andre alvorlige voldsforbrytelser, alvorlige narkotikaforbrytelser, alvorlige trafikklovbrudd, økonomisk kriminalitet av alvorlig karakter, alvorlig IKT-kriminalitet, alvorlig miljøkriminalitet, alvorlig internasjonal og organisert kriminalitet og straffbare handlinger som synes rasistisk motivert.
24 Informasjonssiden i PSV-programmet., http://psv/psvhelp/.
25 En virksomhetsplan fungerer som et overordnet styringsverktøy for virksomheten og skal definere formål, hovedmål og hovedaktiviteter. En virksomhetsplan skisserer også de overordnede ressursrammene.
26 Eksempler på nøkkeltall i PSV er forbrytelser, oppklaringsprosent, saksbehandlingstid inkludert påtale, vold, familievold, narkotika, antall kontrollerte bilførere, sykefravær og forbruk av disponibelt budsjett.

innen 42 dager, og visse prioriterte voldssaker som legemsfornærmelse med skadefølge og legemsbeskadigelse[27] som skal påtaleavgjøres innen 90 dager fra anmeldelsen.[28] Kun i ett politidistrikt mente *alle* de intervjuede at seksuallovbruddene ble prioritert riktig.

Riksadvokaten ønsker at etterforskning av alvorlige seksuallovbrudd skal prioriteres og behandles raskt. Det vil alltid finnes saker som er store og krevende og som tar lang tid å etterforske. Samtidig ser vi i vårt saksutvalg at det finnes mange mindre saker som kunne vært etterforsket raskere med en god prioritering også etter initialfasen.

For å bøte på dette foreslo noen av respondentene å innføre frister for seksuallovbrudd i PSV. Andre foreslo å fjerne fristen for prioriterte voldssaker. Faren ved å innføre en slik frist er at tidspresset kan føre til dårligere etterforskning.[29] På den annen side er lang saksbehandlingstid i seg selv en stor påkjenning for de involverte partene. Dette er et hensyn man også må vektlegge.

For å oppnå økt fokus og prioritet foreslår vi å sette inn sentrale saksbehandlingsfrister for de alvorligste seksuallovbruddene. Saker med ukjent gjerningsperson ved anmeldelsestidspunktet kan gjerne holdes utenfor fristen, fordi disse sakene ofte vil være vanskeligere å komme i mål med innenfor en gitt frist. I tillegg, eller som en alternativ løsning til å innføre en frist for alvorlige seksuallovbrudd, kan man vurdere om det er fristsaker eller nøkkeltall politidistriktene blir målt på i dag, som bør fjernes, slik at disse ikke får ufortjent stor prioritet.

Tiltak
Vi foreslår at det innføres konkrete nasjonale og lokale mål innenfor fagområdet seksuallovbrudd.

4.2 Organisering av arbeidet med seksuallovbrudd

Arbeidet med seksuallovbrudd er ulikt organisert i de ti politidistriktene vi har sett på i denne evalueringen. Noen distrikter har spesialiserte etterforskningsteam som jobber bare med seksuallovbrudd, såkalte SO-team. I andre distrikter utføres etterforskningen av generalister[30] ved lokale lensmannskontor eller politistasjoner.

27 Straffeloven § 228 andre ledd og § 229.
28 Fristen på sakene med gjerningsmann under 18 år følger av straffeprosessloven § 249 annet ledd, mens fristen på visse voldssaker ble innført med Riksadvokatens mål- og prioriteringsrundskriv i RA-2001-1. Målet er gjentatt som resultatmål sist i RA-2014-1 og i Prop. 1 S (2013–2014).
29 Jf. riksadvokatens innvendinger til innføring av frist i voldtektssaker: http://www.riksadvokaten.no/no/dokumenter/artikler/Voldtektssaker+og+frister.9UFRrS30.ips.
30 Alle politibetjenter regnes som generalister etter bestått eksamen fra Politihøgskolen. I denne evalueringen bruker vi imidlertid begrepet om politipersonell som etterforsker alle typer saker.

Tabell 2: Oversikt over organisasjonsform i de evaluerte politidistriktene

Politidistrikt	Valgt organisasjonsform
Vestfinnmark	Alle seksuallovbrudd etterforskes av generalister ved det lensmannskontor eller den politistasjon saken hører til.
Troms	Ved Tromsø politistasjon har de etterforskningsteam som er spesialisert på seksuallovbrudd, drap, drapsforsøk, familievold og saker som krever dommeravhør. Ved de øvrige enhetene i distriktet etterforskes alle saker av generalister.
Sunnmøre	Et distriktsovergripende SO-team etterforsker seksuallovbrudd og grov familievold i hele distriktet, utenom § 201 (blottersaker). Driftsenhetene utenfor Ålesund bistår med etterforskningsressurser i sakene, men SO-teamet leder etterforskningen.
Hordaland	Ved Bergen sentrum politistasjon er det Vold- og sedelighetsseksjonen som etterforsker seksuallovbruddene. Ellers etterforskes de av generalister ved det lensmannskontor eller den politistasjon der saken hører hjemme.
Haugaland og Sunnhordland	I Haugesund etterforskes seksuallovbruddene av Persongruppa, som ellers også har ansvar for volds- og brannsaker. Ved de øvrige enhetene i distriktet etterforskes seksuallovbruddene av generalister.
Agder	Et distriktsovergripende SO-team etterforsker seksuallovbrudd i hele Agder. Noen mindre alvorlige seksuallovbrudd etterforskes av generalister ved det lensmannskontor eller den politistasjon saken tilhører.
Nordre Buskerud	Alle saker etterforskes av generalister ved den enheten saken tilhører i region nord. I region sør (Hønefoss og Modum) ble det opprettet et avsnitt for vold og seksuelle overgrep fra 1.1.14
Oslo	Avsnitt for seksualforbrytelser etterforsker seksuallovbrudd i hele Oslo. Mindre alvorlige seksuallovbrudd, som for eksempel blottersaker, etterforskes av generalister ved de lokale politistasjonene.
Hedmark	Seksuallovbrudd etterforskes av generalister ved det lensmannskontor eller den politistasjon der saken hører til.
Follo	Follo politistasjon har et etterforskningsteam som er spesialisert på seksuallovbrudd og familievold. Saker tilhørende Indre Østfold politistasjon etterforskes av generalister.

Når vi senere i rapporten ser på funn fordelt på organisasjonsenhet, har vi derfor delt sakene inn i tre kategorier:

- saker etterforsket av generalister ved lensmannskontor
- saker etterforsket av generalister ved politistasjon
- saker etterforsket av team/avsnitt/avdeling spesialisert på seksuallovbrudd

SO-team

Bruk av begrepet «SO-team» viser til en spesialisert gruppe etterforskere og påtalejurister som jobber mer eller mindre utelukkende med saksfeltet seksuallovbrudd. Vi har for enkelthets skyld valgt å bruke dette begrepet slik at det også inkluderer egne spesialiserte avsnitt/seksjoner/grupper, som for eksempel Oslo politidistrikts avsnitt for seksualforbrytelser.

I 2007 anbefalte Riksadvokatens utredningsgruppe å opprette egne SO-team i alle politidistrikter.[31] I Politidirektoratets brev av 16. april 2007 til Justisdepartementet ble forslaget om opprettelse av SO-team ikke funnet hensiktsmessig. Anbefalingen gikk ut på at familievoldskoordinators ansvarsområde i stedet skulle utvides. NOU 2008:4 *Fra ord til handling* anbefaler egne SO-team i distriktene. I de minste distriktene kan en løsning med SO-koordinator brukes i stedet.[32]

Vi finner at de aller færreste politidistrikt har spesialiserte team innen seksuallovbrudd. Dette er nærmere beskrevet i tabell 2 og under punkt 5.1.

31 Riksadvokatens utredningsgrupper (2007). *En undersøkelse av kvaliteten på påtalevedtak i voldtektssaker som har endt med frifinnelse mv.*
32 NOU 2008:4 *Fra ord til handling* i pkt 8.4.1. s. 64.

SO-koordinator
Riksadvokatens utredningsgruppe fra 2007 anbefalte også at det ble opprettet stillinger for SO-koordinator i alle distrikt. Videre anbefales det at: «*SO-koordinatoren bør, blant annet ved instruks, involveres i alle distriktets voldtektssaker. SO-koordinatoren bør fungere som en «kvalitetssikrer» for at etterforskningen blir gjennomført i samsvar med de fastsatte retningslinjer*».[33] Det bemerkes at det ikke finnes noen sentral instruks for SO-koordinatorfunksjonen. I de senere årene har politidistriktene blitt pålagt å opprette koordinatorfunksjoner for seksuallovbrudd, vold i nære relasjoner, dommeravhør og SARA. I *Fra ord til handling* mente utvalget at det ikke var noe i veien for at koordinatorfunksjonene både for vold i nære relasjoner og seksuallovbrudd ble slått sammen i en stilling. De bemerket at det i så fall måtte følge med ressurser for det.

Alle distriktene i vårt utvalg har etablert en SO-koordinatorfunksjon, men flere har samlet alle eller flere av koordinatorfunksjonene i én og samme stilling, gjerne i kombinasjon med ansvar for etterforskning i egne saker.

Intervjuer med SO-koordinatorer og etterforskere/etterforskningsledere viser at en SO-koordinator ikke vil ha kapasitet til å fylle rollen med en slik praksis, og flere respondenter fra intervjuene gir uttrykk for at koordinatoren er lite synlig. Vi ser at koordinatorrollen ivaretas best der den er rendyrket, slik at vedkommende får anledning til å være en ressurs i politidistriktet. Disse tilbakemeldingene kom ikke bare fra koordinatorene selv, men også fra etterforskere og påtalejurister som satte stor pris på å ha en faglig støtte, kompetanseutvikler og ressursperson innen etterforskning av seksuallovbrudd.

Tiltak
Vi anbefaler at rollen som SO-koordinator blir rendyrket og ikke slås sammen med rollen som koordinator for dommeravhør, vold i nære relasjoner, SARA og andre arbeidsoppgaver. Dette er også i tråd med anbefalingen i rapporten En undersøkelse av kvaliteten på påtalevedtak i voldtektssaker som har endt med frifinnelse mv.

Påtalejuristen
Det er påtalemyndigheten som har det formelle ansvaret for å iverksette og lede etterforskningen, men i praksis er d et som regel polititjenestemenn som iverksetter den.[34] I noen saker er påtalejuristen aktivt involvert fra anmeldelsen mottas og gjennom hele etterforskningen, mens de i andre tilfeller først ser på saken etter at den er ferdig etterforsket.

Intervjuene avdekket at distriktene har ulike måter å organisere seg på når det gjelder spesialisering av påtalejuristene mot etterforskning av seksuallovbrudd. I to av distriktene var det ingen spesialisering, der jobber alle påtalejuristene med alle typer saker. I ett distrikt hadde én påtalejurist fagansvar for området, noe som innebar at hun ikke hadde flere SO-saker enn andre, men skulle holde seg spesielt oppdatert på området og dele kunnskapen med de øvrige påtalejuristene. I to distrikter hadde man egne påtalejurister som håndterte seksuallovbruddene, men disse hadde også ansvar for etterforskning i andre typer saker. I det ene av disse to distriktene var påtalejuristen tilknyttet SO-teamet og brukte omtrent halve arbeidstiden sin på SO-sakene. I to av distriktene fant vi rendyrkede påtalejurister som utelukkende jobbet med SO-saker og var tilknyttet SO-team.

33 Riksadvokatens utredningsgrupper (2007). *En undersøkelse av kvaliteten på påtalevedtak i voldtektssaker som har endt med frifinnelse mv.* s. 63.
34 Straffeprosessloven § 225 første ledd og Andenæs/Myhrer (2009) *Norsk Straffeprosess* 4. utgave s. 37.

Intervjurespondenter fra alle distriktene trakk frem at tett samarbeid mellom påtalejurist og etterforsker er viktig for å få til en god etterforskning, og flere fortalte om kortere saksbehandlingstid i de sakene der dette samarbeidet fungerte godt.

Intervjurespondenter fra fem av seks distrikter mente at spesialisering av påtalejuristene er viktig for å bedre kvaliteten og effektiviteten i etterforskningen. I det siste distriktet ga derimot flere uttrykk for at det ikke var ønskelig med spesialisering, fordi de hadde kun noen få SO-saker spredt over et stort geografisk område.

Én av innvendingene mot spesialisering er at det vil redusere kompetansen til dem som ikke blir spesialisert, men som gjennom beredskapsordninger skal håndtere seksuallovbruddene i initialfasen når spesialistene ikke er på jobb.

Ut fra intervjuene kan vi konkludere med at et tett og integrert samarbeid med påtalemyndigheten bør tilstrebes i distriktene for å sikre best mulig etterforskning i saker som gjelder seksuallovbrudd. Der geografien tillater det, bør påtalejuristene spesialiseres for å oppnå best kvalitet og effektivitet. Ulempen med lavere kompetanse blant de vakthavende påtalejuristene kan kompenseres gjennom opplæring fra spesialistene, særlig når det gjelder etterforskningsskritt i initialfasen. Tiltakskortene i voldtektssaker[35] og sjekklisten for påtalejuristen i den nasjonale veilederen for etterforskning av voldtektssaker vil også være til god hjelp for påtalejuristene i initialfasen.

Tiltak

Distriktene bør ha spesialiserte påtalejurister innen seksuallovbrudd der geografien og saksmengden tillater det. Dette er også i tråd med anbefalingen i rapporten *En undersøkelse av kvaliteten på påtalevedtak i voldtektssaker som har endt med frifinnelse mv.*

Etterforskningsleder

Rapporten *Avhørsmetodikk i politiet* beskriver etterforskningsledelse slik: «*Etterforskningen av alle prioriterte straffesaker skal ha en politifaglig styring ledet av én eller flere ansvarlige. Personen(e) skal påse at hensiktsmessige etterforskningsskritt gjennomføres med nødvendig framdrift og kvalitet, at produktet kvalitetssikres før oversendelse til påtaleansvarlig, og at adekvate tilbakemeldinger gis*».[36]

Det har de senere årene blitt mer fokus på etterforskningsledelse som fag, og studiet «Funksjonsrettet ledelse for etterforskningsledere» er opprettet ved PHS.

Det fremkom i intervjuer at saksledelsen fungerer godt når det blir satt team i store saker, men at denne typen ledelse ofte mangler i små saker. Etterforskeren blir gjerne sittende alene med saken som den eneste med oversikt, og spesielt for uerfarne etterforskere kan det føre til dårlig fremdrift og lang liggetid. Våre funn samsvarer her med funnene fra *Avhørsmetodikk i politiet*: «*Riksadvokaten har de siste par årene ved flere ulike anledninger understreket betydningen av god etterforskningsledelse, og har i den forbindelse etterlyst den gamle førstebetjenten og de tunge fagmiljøene. Dette samsvarer meget godt med arbeidsgruppens egne opplevelser, og en av våre arbeidshypoteser har nettopp vært at mange saker i for stor grad blir overlatt til den enkelte etterforsker*».[37]

35 Brev fra Riksadvokaten av 8. november 2013 og *Handlingsplan mot voldtekt 2012–2014*, tiltak 26.
36 Riksadvokatens arbeidsgruppe (2013). *Avhørsmetodikk i politiet* s. 89
37 Riksadvokatens arbeidsgruppe (2013). *Avhørsmetodikk i politiet* s. 47

Videre fremkom det i intervjuene at etterforskningsledere ofte har mange administrative oppgaver og bruker mye tid på veiledning av etterforskere. Flere steder ser vi at etterforskningsledere også har oppgaver som etterforsker. Alt dette gjør at de ikke får tid til etterforskningsledelse. Intervjuene viser også at det ofte er nyutdannede politibetjenter som rekrutteres til etterforskningsavdelingene. Disse har lærdom fra politihøgskolen friskt i minne, samt ungdommelig pågangsmot og et ønske om å gjøre en god jobb. De mangler imidlertid det gode fundamentet for etterforskning som man tilegner seg under læring i produksjon. Spørreundersøkelsen viser at 77 % av respondentene søker faglig råd hos etterforskningslederen, noe som stiller store krav til denne.

Ressursdisponering
Ved de fleste etterforskningsavdelingene fortalte etterforskere og etterforskningsledere i intervjuer at de gjerne ble oppringt på kveld/natt og i helger dersom det skjedde noe akutt. Samtlige respondenter dette gjaldt, ga uttrykk for at de ønsket seg en beredskapsordning for å håndtere initialfasen i akuttsakene. Slik det var nå, stilte de opp på fritiden kun av ren idealisme for å bidra til en god initialfase.

De fleste voldtekter skjer natt til lørdag og natt til søndag,[38] og det er viktig at politiet har døgnkontinuerlig beredskap. En beredskapsordning for både kriminalteknikere og kompetente etterforskere/etterforskningsledere vil bedre ivareta akuttfasen i en overgrepssak og skape mer forutsigbarhet for de involverte. En arbeidsgiver kan ikke basere seg på de ansattes vilje til å stille opp gratis på fritiden, men må kompensere dem for å være tilgjengelige.

Oslo politidistrikt har allerede opprettet en beredskapsordning for både kriminalteknikere og etterforskere/etterforskningsledere. Intervjuene avdekket at ingen av de andre seks politidistriktene har en lignende beredskapsordning, men flere har etablert en vaktordning for kriminalteknikere. De distriktene som ikke har det, forteller i intervjuer at man likevel har «tilgang på kriminalteknikere». Dette kan tyde på at ansatte også her er frivillig tilgjengelig på telefon etter arbeidstid.

Samtlige respondenter fra intervjuene opplevde ressurstilgangen som dårligere de senere årene, blant annet fordi en del av etterforskerens arbeid også inkluderer operativ tjeneste. Eksempler som stadig ble trukket frem, var bemanning av ordenspatrulje og operasjonssentral, operativ trening og godkjenning samt såkalte «integrerte tjenestelister». Sistnevnte innebærer at etterforskere deltar i bemanningen av den ordinære ordenstjenesten i helgene. Helgejobbing utløser friperioder, og noen steder fører dette til at etterforskere kun jobber tre av fire uker med straffesaker. På den positive siden har flere intervjurespondenter pekt på at tjenestelistene har en positiv effekt, ved at man sikrer tilgang på kompetent personell i initialfasen og bidrar til kompetanseoverføring til operative mannskaper. Det totale inntrykket fra intervjuene er likevel at ulempene med økt saksbehandlingstid er større enn fordelene med å benytte etterforskere med kompetanse på seksuallovbrudd til operativ tjeneste.

Også Riksadvokaten har uttrykt bekymring over at personell trekkes ut fra etterforskningsavdelingene til å utføre operativt arbeid, og mener politiets evne til å etterforske, oppklare og iretteføre straffesaker kan svekkes av det: «(…) *etterforskningssituasjonen er ikke slik at det kan hentes ressurser derfra uten at denne delen av politiets virksomhet blir skadelidende, og det i betydelig grad.*»[39]

38 Sætre, Marianne og Grytdal, Veslemøy (2011). *Voldtekter i den globale byen – endringer i anmeldte voldtekter og seksualkultur i Oslo.*
39 NOU 2013: 9 *Ett politi – rustet til å møte fremtidens utfordringer* s. 8.

Tiltak
Det bør etableres beredskapsordninger for etterforskningsledere og kriminalteknikere. Slik vil man sikre seg en kompetent fagperson som kan gi konsultativ bistand til operasjonssentral eller innsatsleder, eventuelt rykke ut for å innlede viktige etterforskningsskritt i initialfasen.

Sivilt ansatte
Flere respondenter i intervjuene uttrykker ønske om flere sivile ressurser til å utføre en del administrative oppgaver som hører med i en etterforskning. Eksempler på dette er redigering og kopiering av sak, skriving av avhør, koordinering av dommeravhør, klargjøring av saker til fengsling samt rettsbehandling og oppgjør av beslag. Dette vil sikre bedre fremdrift og kortere saksbehandlingstid ved at etterforskerne kan konsentrere seg om det politifaglige.

Tiltak
Vi anbefaler mer bruk av sivilt ansatte i etterforskningen, blant annet for skriving av avhørsrapportene, kopiering, redigering samt andre rent administrative oppgaver.

4.3 Kompetanseutvikling

«Det har vært en enorm teknisk utvikling innen etterforskning av seksuallovbrudd. Tidligere kunne det holde med avhør av fornærmede, mistenkte og opplysninger fra overgrepsmottak. Nå er det mye mer komplekst med sosiale medier, bildeutveksling, mobiltelefonsikring og ulike kommunikasjonsformer som skal dokumenteres. Dette krever høy kompetanse hos den som skal håndtere sakene.»

(Fra intervju med en statsadvokat)

Med unntak av utdannelsen som kreves for å kunne foreta dommeravhør, stilles det ingen formelle krav til norsk politis etterforskere etter at de har avlagt eksamen ved Politihøgskolen. Et sentralt spørsmål er derfor hvordan etterforskere og påtalejurister tilegner seg og opprettholder kompetanse. Evalueringen har sett på politidistriktenes arbeid med å utvikle kompetansen hos den enkelte og på organisasjonsnivå. Politiet ønsker å være en lærende organisasjon, og da må ledelsen arbeide systematisk med å innhente, vurdere og overføre kunnskap i det daglige arbeidet.[40]

I rapporten *Avhørsmetodikk i politiet* ble det anbefalt at norsk politi ser på muligheten for å innføre en sertifiseringsordning for avhørere etter modell fra England. Det har ikke vært innenfor rammene for denne evalueringen å se nærmere på dette.

41 % av respondentene i spørreundersøkelsen har tatt videreutdanning ved Politihøgskolen. Av disse har 45 % oppgitt at de har tatt studier i etterforskning av seksualforbrytelser/vold og seksualforbrytelser, 47 % har dommeravhørsstudier og 44 % har andre relevante avhørsstudier.[41] 13 % av respondentene har alle tre studiene. I intervjuene kom det frem at det er et behov for kortere kurs ved Politihøgskolen. Dagens videreutdanning er viktig, men veldig ressurskrevende både hva gjelder tid og kostnader. Med kortere kurs kunne flere fått opplæring på et tilfredsstillende nivå.

Det gjennomføres også flere sentrale seminarer innenfor fagfeltet, og disse oppleves som meget nyttige og viktige for å holde seg oppdatert. I noen få distrikter holdes det også regelmessige fagdager organisert av spesialavsnitt eller koordinatorer. 58 % av de spurte opplyser at de har deltatt

40 Politiets endringsprogram (2014): *Kunnskapsbasert erfaringslæring.*
41 Respondentene kunne her avgi flere svar. Summen av prosentene blir derfor ikke 100.

på relevante kurs, seminarer eller fagdager i løpet av de to siste årene. Hovedårsakene som ble oppgitt på spørsmål om hvorfor man ikke deltar på kurs eller seminarer, er politidistriktets økonomi og at gjennomføring av andre arbeidsoppgaver ble prioritert foran kompetanseutvikling. I spørreundersøkelsen ble det også spurt om respondentene opplever støtte fra ledelsen til kompetansehevende tiltak. 37 % svarer «alltid» og «ofte», 32 % svarer «av og til» mens 26 % svarer «sjelden» eller «aldri».

I tillegg viser intervjuene at det gjennomføres opplæring innen etterforskning av operative mannskaper i de fleste distrikter som evalueringen har undersøkt, og da spesielt innen straksetterforskning. Funnene våre kan med andre ord tyde på at mange ledere er opptatt av å øke kvaliteten på etterforskningen.

Kunnskapsdeling og erfaringslæring

I en lærende organisasjon har medarbeiderne ansvar for å tilegne seg kompetanse i tråd med organisasjonens behov, men også for å dele og tilgjengeliggjøre sin kompetanse for andre. Det er derfor behov for systemer som sikrer at kompetansen den enkelte medarbeider har, gir størst mulig utbytte for organisasjonen som helhet. I tillegg til systematisk arbeid med å frembringe og utvikle kompetanse på individnivå, er det nødvendig med systemer for å innhente, evaluere, systematisere, kvalitetssikre og tilgjengeliggjøre kompetanse, kunnskap og erfaringer i den enkelte virksomhet og mellom virksomhetene. Det må også etableres en kultur for å dele kunnskap.

Vi har funnet få eksempler på systematisk og planlagt kunnskapsdeling i de utvalgte distriktene. Blant respondentene i spørreundersøkelsen svarer 30 % at opparbeidet kompetanse fra kurs og seminarer i liten grad deles, 39 % sier den stort sett bare deles på uformelt vis, og 38 % svarer at den deles på paroler[42] eller lignende.[43] Dette samsvarer også med funn fra de gjennomførte intervjuene.

Politidirektoratet gjennomførte våren 2014 en stor undersøkelse av erfaringslæring i politiet. Funnene i denne rapporten samsvarer med våre: «*Kunnskap deles først og fremst i muntlige, uformelle fora [..] Det er svak kultur for å nedtegne egne erfaringer og lese om andres*»[44]. Rapportens hovedkonklusjon er at det er behov for et system for kunnskapsbasert erfaringslæring i politiet.

En del av prosessen med erfaringslæring er tilbakemeldinger på utført arbeid. 196 respondenter i spørreundersøkelsen svarte på spørsmålet om de får tilbakemeldinger på arbeidet sitt. 64 % svarer at de får det på utført jobb, men at det stort sett skjer tilfeldig eller spontant når man ber om det. Skriftlige tilbakemeldinger eller systematiske møter der man diskuterer arbeidet som er gjort, eksisterer så å si ikke. Svært mange respondenter opplever at de i altfor liten grad får tilbakemeldinger på sitt arbeid.

Innen en lærende organisasjon er også evaluering av eget arbeid et sentralt verktøy for å utvikle virksomheten. I spørreundersøkelsen svarer 18 % at større og/eller kompliserte straffesaker alltid eller ofte blir evaluert. 37 % svarer at dette gjøres av og til, mens 46 %, eller nesten halvparten av de spurte, sier at dette gjøres sjelden eller aldri. I intervjuene spurte vi om evalueringer generelt, altså av alle typer saker. Her svarer de fleste respondentene at man evaluerer i altfor liten grad, at det mangler faste rutiner og strukturer for det, og at de aller største sakene kun evalueres i noen

42 I politiet gjennomføres såkalte paroler der det deles informasjon mellom av- og påtroppende mannskaper ved vaktskifter.
43 Respondentene kunne her velge flere alternativer, og sluttsummen av prosentene blir derfor ikke 100.
44 Politiets endringsprogram (2014). *Kunnskapsbasert erfaringslæring* s. 57.

tilfeller. Avhør blir oftere evaluert enn straffesaker, og det er mer vanlig å evaluere dommeravhør enn andre avhør. Årsaken til manglende evaluering kan, ifølge intervjuene, skyldes tidspress og at det ikke er innarbeidet i de daglige rutinene.

Disse funnene støtter opp om konklusjonen i rapporten *Seksuelle overgrep – etterforskning og informasjonsutveksling* hvor de fant at «*Det er ikke ofte politiet evaluerer etterforskningen av straffesaker*».[45]

Funnene over viser at systematisk erfaringslæring ikke forekommer, og at politiet fortsatt har en lang vei å gå for å bli en lærende organisasjon. Spesielt evaluering av og tilbakemelding på eget arbeid vil være viktige tiltak for forbedring av etterforskningen. Gjennom en evaluering vil deltakerne få mulighet til å reflektere over egen og andres praksis og til å foreslå forbedringspunkter og systemendringer. I dette ligger det et stort potensial både for den enkelte og for politiet som organisasjon.

Tiltak

Vi foreslår at det etableres et system for evaluering og tilbakemelding. Dette støttes i rapporten *Avhørsmetodikk i politiet*. I rapporten *Kunnskapsbasert erfaringslæring*, kapittel 7, er det beskrevet hvordan dette kan gjennomføres i praksis.

Bruk av Nasjonal veileder, tiltakskort og KO:DE

Etterforskere av seksuallovbrudd har flere typer verktøy tilgjengelige på politiets fagportal KO:DE, som for eksempel tiltakskort (sjekklister) for voldtektssaker og Nasjonal veileder for etterforskning av voldtektssaker. I spørreundersøkelsen spurte vi hvor respondentene søkte faglig råd,[46] og 67 % svarte at de benytter KO:DE. 75 % svarte at de bruker den nasjonale veilederen, og 61 % at de bruker tiltakskortene «alltid», «ofte» eller «av og til». De som ikke bruker veilederen, oppgir at det skyldes manglende kjennskap, at de utelater den på grunn av tidspress eller at de foretrekker å søke råd hos kollegaer.

Rekruttering

Kompetansen i en organisasjon kan utvikles ved rekruttering. Andre utredninger har i den senere tiden funnet at det har blitt vanskeligere å rekruttere høyt kompetente medarbeidere til etterforskerstillinger. Rapporten *Etterforskningen i politiet* konkluderer blant annet med at «*Det var en samstemmig oppfatning at etterforskning har tapt status til fordel for operativ tjeneste og generelt sett ikke fremstår som attraktivt*».[47]

Intervjuene vi har foretatt, viser den samme negative utviklingen av interessen for etterforskning innen seksuallovbrudd som andre utredningene har funnet for etterforskning generelt. Det er i det hele tatt få søkere til etterforskning, og kun et fåtall av disse igjen søker seg til etterforskning av seksuallovbrudd. Søkerne er gjerne nyutdannet, det er hyppige utskiftninger, og mange politidistrikter opplever at erfarne etterforskere søker seg bort. Noen av årsakene som oppgis, er at arbeidsmengden og sakspresset er for stort og lønna for dårlig. Mange opplever et stort lønnstap når de går fra skiftarbeid på en ordensavdeling til en etterforskningsavdeling hvor de kun jobber

45 Riksadvokaten og Politidirektoratets arbeidsgruppe (2009). *Seksuelle overgrep – etterforskning og informasjonsutveksling* s. 60.
46 Respondentene hadde her muligheten til å velge flere alternativer. Prosenttallene summerer seg derfor ikke til 100.
47 Politidirektoratet (2013) *Etterforskningen i politiet* s. 13.

dagtid. Dette støtter opp om funn i rapporten *Seksuelle overgrep – etterforskning og informasjonsutveksling*; «*Det er problemer med å beholde erfarne etterforskere grunnet høyt arbeidspress og at mentalt belastende saker etterforskes alene*».[48]

Respondenter i intervjuene uttrykte at de er veldig fornøyde med de unge og uerfarne etterforskerne som ansettes, men påpeker viktigheten av noe erfaring når en skal jobbe med så alvorlige saker som seksuallovbrudd. Man trenger personer med kompetanse som blir på avdelingen over tid, og det er ikke tilstrekkelig å tilføre personell ved hjelp av hospiteringsordninger på seks måneder. Intervjuene viser også at arbeidsmengden og sakspresset er så stort at erfarne etterforskerne ikke har anledning til å gi de nyansatte den ønskelige opplæringen.

Politidistriktene opplever at det er vanskelig å rekruttere menn til fagfeltet. På mange enheter vi besøkte, var det helt fravær av mannlige etterforskere. Vi har ikke undersøkt årsakene til dette.

Intervjuene viste videre at halvparten av de evaluerte distriktene manglet en overordnet plan for tilførsel av ny kompetanse når personell med spesialkompetanse sluttet. I intervjuer fremkom det at også avganger grunnet pensjon hadde kommet overraskende på ledelsen.

Tiltak

- Per i dag tjener operativt personell i døgnkontinuerlig tjeneste betraktelig bedre enn etterforskere i dagtjeneste. Vi anbefaler bedre lønnsbetingelser for etterforskere for å rekruttere og beholde den nødvendige kompetansen. Dette tiltaket ble også foreslått i rapporten *Etterforskningen i politiet*.
- Det bør finnes kompetanseplaner i distriktene, slik at man til enhver tid har nødvendig kompetanse og ressurser på kriminalteknikk, dommeravhør, IKT og andre spesialfunksjoner.

48 Riksadvokaten og Politidirektoratets arbeidsgruppe (2009). *Seksuelle overgrep – etterforskning og informasjonsutveksling* s. 8-9.

5 Kvalitet og effektivitet i etterforskningen

5.1 Totalvurdering av sakene

Hver enkelt sak som er gjennomgått, har fått en totalvurdering basert på et utvalg kvalitets- og effektivitetskriterier, se punkt 2.3.3.

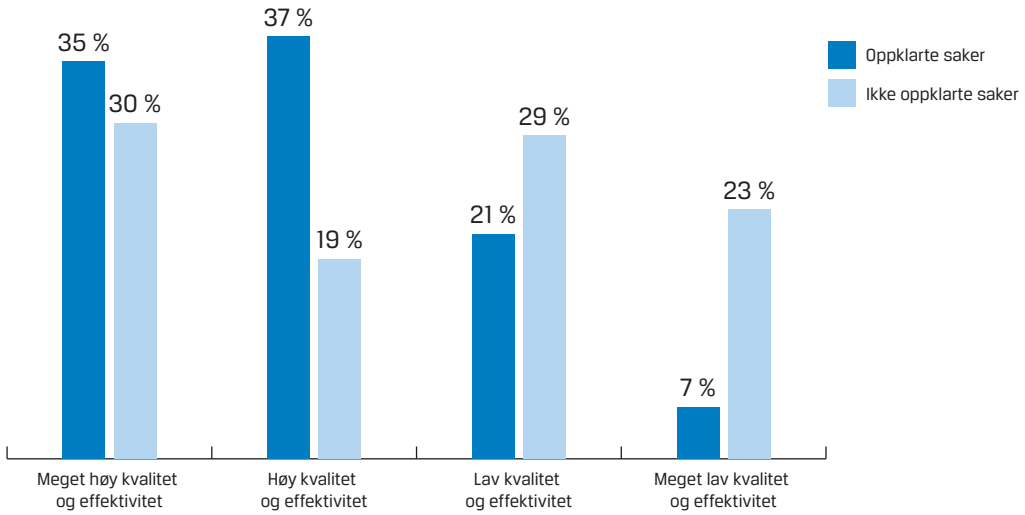
Totalt finner vi at etterforskningen har meget høy kvalitet og effektivitet i 32 % av sakene. Dette er saker som skiller seg ut med god kvalitet på alle kvalitets- og effektivitetskriterier. Alle relevante tekniske og taktiske etterforskningsskritt er utført uten unødig opphold. Fremdriften har vært bra, og det har vært god koordinering og vurderingsevne gjennom hele etterforskningen. Det er lite eller ingen unødig liggetid og god kvalitet på alt skriftlig materiale.

I 29 % av sakene har etterforskningen høy kvalitet og effektivitet. I disse sakene kan kvaliteten i det skriftlige materialet variere noe, eller saksbehandlingstiden kan være noe lengre enn forholdene skulle tilsi. 25 % av sakene får totalvurderingen «etterforskning med lav kvalitet og effektivitet». Sakene er etterforsket med vesentlige mangler. Deler av saken, for eksempel initialfasen, kan være godt etterforsket, mens andre deler ikke tilfredsstiller kravet om kvalitet og effektivitet. Dette kan skyldes svært lang liggetid, ikke utførte etterforskningsskritt, lav kvalitet på skriftlig materiale eller andre elementer som har gitt grunnlag for trekk.

14 % av sakene har en etterforskning med meget lav kvalitet og effektivitet. Her er etterforskningen preget av store mangler. Nødvendige etterforskningsskritt er ikke utført, og saken preges av lang liggetid.

Disse tallene viser at etterforskningen har lav eller meget lav kvalitet og effektivitet i nesten fire av ti saker. For å undersøke dette nærmere har vi beregnet oppklaringsprosenten på sakene i vårt saksutvalg. 55 % av sakene er oppklart, mens 45 % ikke er det. Om vi ser på totalvurderingen av sakene opp mot oppklaringsprosenten, viser det seg at etterforskningen i saker som prioriteres og oppklares, jevnt over er meget god.

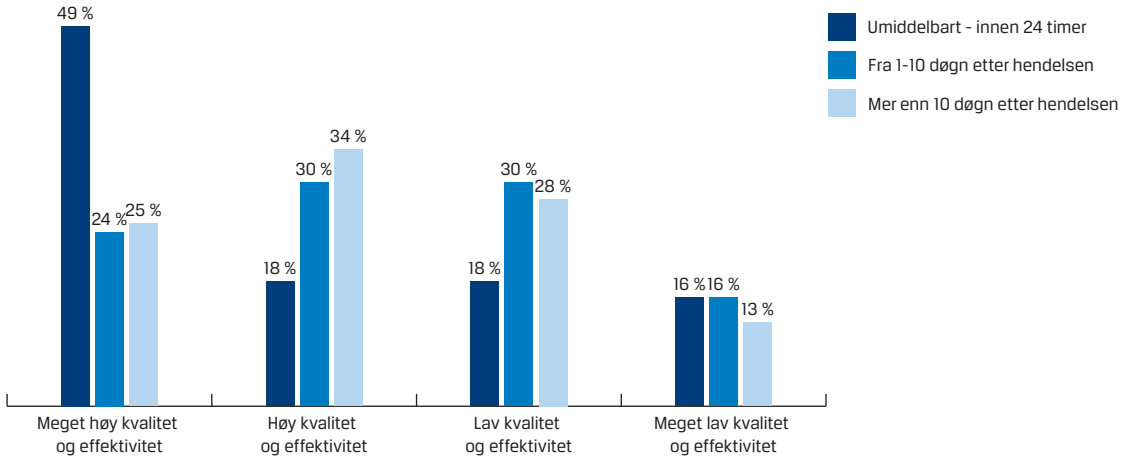
Figur 3: Totalvurdering fordelt på oppklarte/ikke oppklarte saker
Andel i prosent av antall saker innenfor hver gruppe. N=121 (oppklarte saker) og N=101 (ikke oppklarte saker).[49]

Over 70 % av de oppklarte sakene er etterforsket med meget høy eller høy kvalitet og effektivitet. For de uoppklarte sakene er det tilsvarende tallet under halvparten (49 %). Et knapt flertall av de uoppklarte sakene (51 %) er med andre ord etterforsket med lav eller meget lav kvalitet og effektivitet.

Videre har vi sett på om tiden fra gjerningstidspunktet til anmeldelsen av saken har betydning for etterforskningens kvalitet og effektivitet.

Figur 4: Totalvurdering fordelt på tid fra gjerningstidspunkt til anmeldelse
Andel i prosent av antall saker innenfor hver gruppe. N=68 (umiddelbart), N=50 (1-10 døgn etter hendelsen) og N=119 (mer enn 10 døgn etter hendelsen)

49 222 av 237 saker var med i beregningen av oppklaringsprosenten. 12 saker i vårt utvalg er avgjort med koder som tilsier at saken skal trekkes ut før oppklaringsprosent beregnes, for eksempel forhold kodet som ikke straffbart. Tre saker mangler oppføring av avgjørelseskode i evalueringsskjemaet.

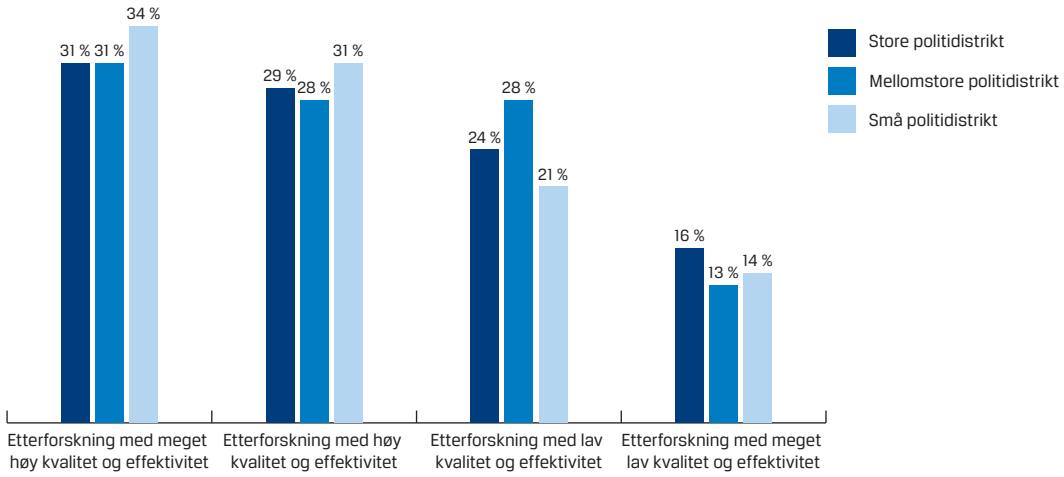
Vi ser helt klart i figur 4 at saker som anmeldes umiddelbart etter gjerningsøyeblikket, prioriteres og etterforskes med god kvalitet og effektivitet. 49 % av disse sakene etterforskes med meget høy kvalitet og effektivitet, i tillegg til 18 % som etterforskes med høy kvalitet og effektivitet. Dersom politiet får tidlig kunnskap om saken, er det større muligheter for å sikre biologiske og elektroniske spor. De involverte i saken husker dessuten sakens detaljer bedre.

Til tross for store utfordringer ved å etterforske saker som er anmeldt mer enn 10 døgn etter hendelsen, ser vi videre at nesten 60 % av disse sakene etterforskes med meget høy eller høy kvalitet og effektivitet.

Politidistriktenes størrelse og organisering

Ett av våre formål har vært å vurdere om politidistriktenes størrelse og organisering kan ha betydning for kvalitet og effektivitet i etterforskningen av seksuallovbrudd. Vi har derfor først sett på totalvurderingen av evaluerte saker opp mot politidistriktenes størrelse.

Figur 5: Totalvurdering fordelt på størrelse på politidistrikt
Andel i prosent av antall saker innenfor hver gruppe. N=29 (små politidistrikt), N= 103 (mellomstore politidistrikt) og N=105 (store politidistrikt).

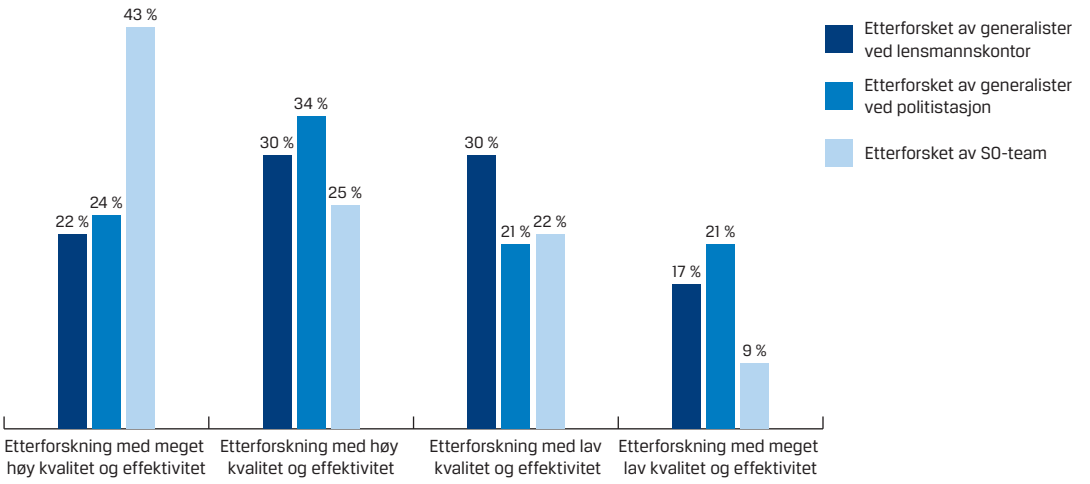

Som vi ser av figur 5 er det små forskjeller mellom gruppene når det gjelder etterforskningens kvalitet og effektivitet. Små politidistrikter har en noe høyere andel saker som faller innenfor kategoriene for etterforskning med meget høy og høy kvalitet og effektivitet, men forskjellen er så liten at den kan skyldes tilfeldig variasjon. Det samme er tilfellet for forskjellene vi ser mellom gruppene i de andre to kategoriene. Vi har med andre ord ikke grunnlag for å konkludere med at størrelsen på distriktet har betydning for kvalitet og effektivitet i etterforskningen.

Som nevnt innledningsvis i rapporten har de ti utvalgte politidistriktene valgt ulike måter å organisere etterforskningen av seksuelle lovbrudd på, og ett av våre formål har vært å se på om organiseringen av etterforskningsarbeidet har effekt på etterforskningsresultatet. Vi har delt sakene inn i tre kategorier:

- Saker etterforsket av generalister ved lensmannskontor
- Saker etterforsket av generalister ved politistasjon
- Saker etterforsket av etterforskere i SO-team

Figur 6: Totalvurdering fordelt på etterforskningsenhet
Andel i prosent av antall saker i hver gruppe. N=92 (lensmannskontor), N=38 (politistasjon) og N=107 (SO-team).

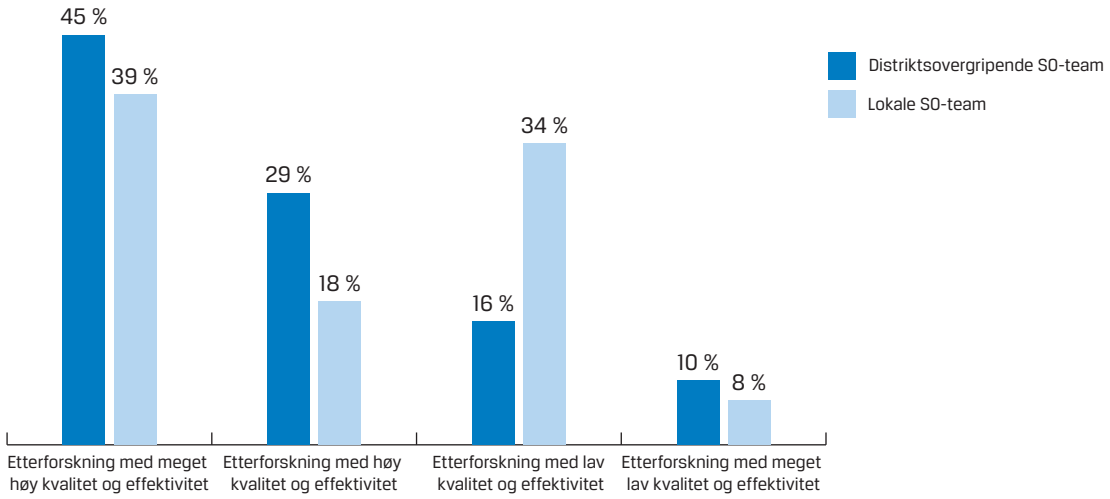

Figur 6 viser en klart høyere andel godt etterforskede saker i gruppen for SO-team. Hele 43 % av saker etterforsket av spesialiserte team oppnår vurderingen «etterforskning med meget høy kvalitet og effektivitet», og sammen med kategorien for høy kvalitet og effektivitet er tallet oppe i 68 %. Samtidig har denne gruppen den klart laveste andelen saker som er etterforsket med meget lav kvalitet og effektivitet. Det er små forskjeller i totalvurdering i saker etterforsket av generalister ved lensmannskontor eller politistasjon. 52 % av saker etterforsket ved et lensmannskontor oppnår totalvurderingen «meget høy kvalitet og effektivitet» eller «høy kvalitet og effektivitet» for etterforskningen. Det tilsvarende tallet for saker etterforsket ved en politistasjon er 58 %.

Som forklart i tabell 2 har tre av distriktene med SO-team valgt å organisere arbeidet slik at SO-teamet etterforsker alle seksuallovbrudd i hele distriktet, med unntak av noen mindre saker som for eksempel blotting.[50] I fire politidistrikter er det opprettet «lokale» SO-team som kun etterforsker seksuallovbruddene som tilfaller deres politistasjon.[51] Det er nærliggende å tro at en distriktsovergripende modell vil gi likere behandling og etterforskning av sakene i distriktet. Fordi sakstilfanget blir større, vil teammedlemmene få enda større muligheter til faglig fordyping og kompetanseheving. Vi har derfor sett på om det er en forskjell mellom disse to gruppene i totalvurderingen.

50 Dette gjelder Agder, Oslo og Sunnmøre politidistrikt.
51 Dette gjelder Troms politidistrikt (Tromsø politistasjon), Hordaland politidistrikt (Vold- og sedelighetsseksjonen ved Bergen politistasjon), Haugaland og Sunnhordland politidistrikt (Persongruppen ved Haugesund Politistasjon) og Follo politidistrikt (Follo politistasjon).

Figur 7: Totalvurdering fordelt på distriktsovergipende SO-team og SO-team ved politistasjon
Andel i prosent av antall saker i de to gruppene. N=69 (distriktsovergripende SO-team) og N=38 (lokale SO-team)

Figur 7 viser at saker etterforsket av et distriktsovergripende team i langt større grad oppnår totalvurderingen «meget høy» eller «høy» kvalitet og effektivitet (74 % vs. 57 % for lokale SO-team). Vi finner også en større andel saker hvor etterforskningen har lav kvalitet og effektivitet når SO-teamet ikke har en distriktsovergripende funksjon, men bare etterforsker saker tilhørende sin politistasjon.

Basert på resultatene konkluderer vi med at en organisering av etterforskningsressursene i SO-team eller lignende som vektlegger og bygger spesialkompetanse på seksuallovbrudd, vil gi best kvalitet og effektivitet. I tillegg vil en modell der SO-teamet etterforsker alle seksuallovbrudd begått i distriktet, gi likere behandling av sakene innenfor distriktet.

I distrikter hvor sentraliserte SO-team blir umuliggjort grunnet store avstander, er desentraliserte team et alternativ. Dersom medlemmene av teamet har jevnlig kontakt, for eksempel i et fagforum, får de faglig støtte og man får en kompetanseoverføring til de lokale tjenestestedene gjennom deltakelse i sakene.

Tiltak

Distriktsovergripende SO-team bør opprettes. Der dette ikke er hensiktsmessig grunnet geografiske forhold, anbefaler vi bruk av desentraliserte team. Dette er også i tråd med anbefalingene i NOU 2008:4 *Fra ord til handling*.

I den påfølgende delen av rapporten vil vi presentere analyser som vi har foretatt på et utvalg av de kvalitets- og effektivitetskriterier som ble benyttet i totalvurderingen av sakene.

5.2 Analyser av utvalgte kvalitets- og effektivitetskriterier

5.2.1 Kvalitet på avhør

Når det gjelder avhør i etterforskningen, har vi begrenset oss til å lese og evaluere selve avhørsrapportene. Det har ikke vært mulig innenfor våre rammer å vurdere selve gjennomføringen av avhørene ved å gjennomgå lyd- og bildeopptak.

Det å ta avhør i saker med seksuallovbrudd skiller seg i all hovedsak ikke fra andre avhør, men krever ofte skildring av objektive og subjektive vilkår for straff[52] på et svært detaljert og intimt nivå. I en voldtektssak er det for eksempel ikke tilstrekkelig at fornærmede hevder seg voldtatt. Det må bevises og komme til uttrykk i avhørsrapportene at offeret ble utsatt for vold eller trusler, eller var ute av stand til å motsette seg handlingen. Det er viktig å få frem intime detaljer for eksempel rundt hvilke kroppsdeler som ble berørt, hvor langt inn en penetrering kom og intensiteten på masturbasjon. Man kan med andre ord ikke stoppe utspørringen i det noen sier at de er blitt voldtatt.

Ved vurderingen av avhørsrapportene har vi lagt vekt på korrekt bruk av formalia[53], om tilstrekkelig informasjon er innhentet for å beskrive objektive og subjektive vilkår for straff, om de er oversiktlige og om avhørsrapportens innhold og struktur er i henhold til Politihøgskolens maler. Vi har også sett på om mistenkte er blitt gjort kjent med mistankegrunnlaget i saken.

Jevnt over er det god kvalitet på avhørsrapportene i de 237 straffesakene som er evaluert i vår saksgjennomgang. Avhørene var som oftest oversiktlige og stort sett skrevet på en forståelig måte. Den avhørte ble informert om sine rettigheter og plikter, og avhørene inneholdt de detaljer og spørsmål som var påkrevd i saken.

Det ble imidlertid også avdekket mangler i flere av avhørsrapportene, og de viktigste var:

- I ca. 1/3 av sakene som er gjennomgått, ble hendelsen samt tid og sted for denne ikke tilstrekkelig belyst. Det er et forbedringspotensial i å få frem nok informasjon om hendelsen og dens intime detaljer.
- Mange forholder seg ikke til Politihøgskolens gjeldende maler for skriving og strukturering av rapporten.
- Det mangler ofte notoritet på fornærmedes første kontakt med politiet i den aktuelle saken. Det er viktig med notoritet for å få sjekket med personell og vaktlogger hvordan fornærmede fremsto og hva hun/han ga uttrykk for ved første kontakt.
- Lyd- og bildeopptak er for lite brukt, jf. Riksadvokatens retningslinjer om lyd- og bildeopptak av politiforklaringer.[54]
- I intervjuene fremkom det at noe av grunnen til at videopptak av avhør er lite brukt, er dårlig tilgang på avhørsrom med opptaksutstyr.

<u>Tiltak</u>

Politidistriktene må sørge for teknisk utstyr slik at flere avhør kan sikres på lyd og bilde i tråd med Riksadvokatens retningslinjer.

52 Objektive vilkår dreier seg om hvorvidt gjerningspersonen har begått en handling som dekker gjerningsbeskrivelsen i et straffebud. Subjektive vilkår er i utgangspunktet et spørsmål om gjerningspersonen har utvist skyld og kan bebreides for sin handling.
53 Formalia er et begrep for den avhørtes rettigheter og plikter ved avhør, jf. blant annet straffeprosessloven og påtaleinstruksen.
54 Riksadvokatens brev av 16. oktober 2009 *Lyd- og bildeopptak av forklaringer.*

5.2.2 Sikring av spor

Sikring av spor er en viktig del av politiets etterforskning og vil i mange saker også ha avgjørende betydning. Spor kan blant annet sikres på fornærmede, gjerningsperson, åsted, mobiltelefon, PC, nettbrett og sosiale medier. Særlig i voldtektssaker som har skjedd med to personer bak en lukket dør, eller i en overgrepssak hvor en voksens ord står mot forklaringen til et lite barn, vil sporene ofte være avgjørende bevis i saken.

Etter saksgjennomgangen mener vi at det er et stort forbedringspotensial innen sporsikring. Det var ikke innhentet biologisk materiale fra fornærmede i ca. 30 % av sakene hvor det var aktuelt. Dette er et potensielt problem for etterforskningen, da viktige bevis kan ha gått tapt.

I en stor andel av sakene mangler det rusprøve fra fornærmede og mistenkte selv om dette var et aktuelt etterforskningsskritt. Etter vårt syn utgjør dette en svakhet i etterforskningen. Ruspåvirkning kan blant annet ha hatt betydning for partenes oppfatning av situasjonen, evnen til å kunne huske og beskrive den i ettertid, og evnen til å samtykke til eller motsette seg handlingen.

Det mangler også ofte sporsikring i form av beslag og fotodokumentasjon av klær og fysiske skader. Dette gjelder både for fornærmede og for mistenkte, og kan bli en utfordring ved en eventuell gjenåpning etter at beslag er utlevert eller destruert.

I 16 % av sakene hvor det fremsto som aktuelt å sperre av åstedet, manglet det opplysninger om hvorvidt dette var utført. I den sammenheng kan det være verdt å påpeke nødvendigheten av notoritet også for negativ informasjon i en straffesak. Av totalt 237 saker var det bare 67 saker som var aktuelle for åstedsundersøkelse. Dette skyldes blant annet at mange overgrep blir anmeldt lang tid etter hendelsen.

Av de 67 sakene hvor det var aktuelt med åstedsundersøkelse, var dette likevel ikke utført i 43 % av sakene. Dette er et meget høyt tall som viser at politiet har et stort forbedringspotensial på området.

Evalueringen har ikke gått nærmere inn på årsaken til manglende åstedsundersøkelse, men det kan for eksempel være at andre saker har hatt høyere prioritet hos politiet, at man har ansett andre sporsikringer som tilstrekkelige, kostnader ved å bruke kriminaltekniker på overtid, manglende kapasitet eller manglende kunnskap om hva som kreves i en etterforskning av seksuallovbrudd blant de involverte i initialfasen.

DNA

Innhenting av DNA[55] i etterforskningen av seksuallovbrudd, drap og grove ran har allerede vært benyttet som metode i mange år. Ved endring av straffeprosessloven § 158 i 2008 fikk politiet utvidet mulighet til å hente inn DNA-prøver i saker der noen «med skjellig grunn kan mistenkes for en handling som etter loven kan medføre frihetsstraff»[56]. Det favner også domfelte for hverdagskriminalitet, og jo flere DNA-prøver man tar, jo større er muligheten for oppklaring av seksuallovbrudd.

I brev av 15. august 2008 og 17. oktober 2013 har Riksadvokaten gitt retningslinjer for DNA-registrering.[57]

55 DNA finner man i blod, sæd, epitel og hårsekker. DNA er unikt for den enkelte organisme med unntak av eneggede tvillinger.
56 Lovendring av 18. januar 2008 nr 3.
57 Riksadvokatens brev av 15. august 2008, RA–2007–569 og brev av 17. oktober 2013, RA–2012-226.

I vår saksgjennomgang så vi at flere av de mistenkte og siktede var registrert med tidligere lovbrudd, inkludert seksuelle overgrep. Rapporten *Voldtektssituasjonen 2013*[58] viser at hele 73 % av personene som var registrert som mistenkt, siktet eller domfelt i voldtektssaker i 2013, også var registret med andre lovbrudd.

I saker der det var aktuelt å innhente DNA fra mistenkte eller siktede, ble dette likevel ikke gjort i 42 % av tilfellene. I saksgjennomgangen ser vi at det også noen ganger svikter i de sakene hvor vedkommende blir pågrepet eller selv møter til avhør. Respondenter har i intervjuer gitt uttrykk for at de ikke har gode nok rutiner for innhenting av DNA. Bare noen få av våre utvalgte politidistrikter har i dag faste rutiner for vurdering av sikring av DNA fra mistenkt og siktet på etterforskningsstadiet. Her er det arrestforvarere som tar seg av det praktiske.

Personer som dømmes for en handling som kan medføre frihetsstraff, skal registreres i identitetsregisteret[59]. Ifølge DNA-registeret på Kripos mangler det fortsatt ca. 5000 DNA-prøver fra domfelte personer. Det er viktig at disse blir registrert, med tanke på oppklaring av andre straffesaker, både gamle og fremtidige.

Ved DNA-registeret på Kripos erfarer de at mange saker henlegges for fort. Det får konsekvenser i saker hvor DNA-materiale fortsatt er til analyse ved Folkehelseinstituttet (FHI). Om en sak henlegges før DNA-prøven er analysert, blir den verken registrert i, eller søkt opp mot, etterforskningsregisteret[60]. Man får altså ikke sjekket om gjerningspersonens DNA er knyttet til egen sak eller andre og mer alvorlige uoppklarte lovbrudd. En må forsikre seg om at prøven er analysert og søkt mot registeret før saken får en endelig avgjørelse. Noen av årsakene til hurtig henleggelse kan være fokus på generelle måltall i PSV om saksbehandlingstid for alle straffesaker, samt manglende kunnskap i politiet om rutinene ved FHI.

Tiltak
Politidistriktene må forbedre rutinene for DNA-prøvetaking som et middel i etterforskningen.

Sikring av elektroniske spor
Med den digitale utviklingen som har vært i moderne tid, finnes det knapt en straffesak hvor det ikke er aktuelt med sikring av en eller annen form for elektroniske spor fra telefoner, datamaskiner, sosiale medier, videoovervåkninger, bompasseringer, lokaliseringsdata (GPS), kollektivtrafikk med mer. Derfor har det vært naturlig for evalueringen å vurdere om politiet sikrer elektroniske spor i tilstrekkelig grad.

Vår saksgjennomgang viser at politiet åpenbart har en vei å gå med å sikre elektroniske spor. Her trengs en oppbygging av kompetanse og ressurser både i form av utstyr og personell. Det manglet helt eller delvis sikring av elektroniske spor i hele 52 % av sakene hvor det fremsto som nødvendig. Fra intervjuene vet vi at dette i stor grad skyldes lang ventetid hos intern IKT-ekspertise. I tillegg har vi funnet at det mangler utstyr for enkel mobiltømming. I intervjuer kom det også frem at det flere steder ikke tas beslag i saker der det normalt ville vært aktuelt, fordi man ser det som nytteløst grunnet køen hos IKT. Dette betyr at politiets kapasitet på IKT er enda dårligere enn ventelistene tilsier.

58 Kripos *Voldtektssituasjonen 2013*.
59 Identitetsregisteret består av DNA-profiler tilhørende personer med kjent identitet som har blitt ilagt en straff for en handling som etter loven kan medføre frihetsstraff.
60 Etterforskningsregisteret består av DNA-profiler tilhørende personer med kjent identitet som med skjellig grunn mistenkes for en straffbar handling som etter loven kan medføre frihetsstraff. Når etterforskningen avsluttes, slettes profilen fra dette registeret, eventuelt overføres til identitetsregisteret dersom vilkårene for det er til stede.

Det er også tilfeller der beslag leveres ut igjen uten å ha blitt gjennomgått. I tilfeller hvor det manglet sikring av elektroniske spor, dreier det seg nesten utelukkende om manglede tapping av mobiltelefon og datamaskin. Dette viser at man ved økt investering, opplæring og bruk av enkelt tappeutstyr blant et tilstrekkelig antall etterforskere ved hver enhet, kan øke muligheten for å sikre spor som kan være viktige for saken.

Våre funn viser at politiet er for avhengig av enkelte politiansattes initiativ og kompetanse på dette området. Vi ser at kompetansen er fordelt på for få personer i distriktet, noe som leder til flaskehalser i det daglige arbeidet og skaper en sårbar situasjon. Politiet sikrer dermed ikke alle bevisene de kunne ha sikret. Også rapporten *Etterforskningen i politiet* peker på at det har vokst frem små miljøer i distriktene som arbeider med elektroniske spor, men at disse tilsynelatende er et resultat av enkeltpersoners interesse.

Saksgjennomgangen viste at politiet har foretatt sikring av videoovervåking i halvparten av de aktuelle sakene. I praksis vil dette som oftest gjelde de akutte sakene, siden overvåkingsbilder i all hovedsak blir slettet etter kort tid.

Vi finner også forbedringspotensial når det gjelder innhenting av trafikkdata[61]. Vi anser at det ville vært aktuelt å innhente trafikkdata i 37 av sakene i vårt utvalg. Det er besluttet innhenting av trafikkdata i 13, eller 35 %, av disse. I tre slike saker er dataene likevel ikke samlet inn. I 24 saker, eller 65 %, fremgår det ikke av sakens dokumenter om tiltaket har vært vurdert. Innhenting av trafikkdata kan være med på å bevise om det har vært kontakt mellom partene i saken, og hvor partene har oppholdt seg i det aktuelle tidsrommet. Innhenting av slike data kan i noen tilfeller være meget kostbart. Dette kan være en forklaring på manglende innhenting.

Tiltak

Vi anbefaler at ressursene økes både til personell, utstyr og kompetanse for sikring av elektroniske spor, slik at etterforskningen kan ivaretas på best mulig måte. Dette gjelder både for sentral datakrimenhet i det enkelte politidistrikt og den enkelte etterforskningsenhet. Dette er i tråd med tiltak foreslått i *Etterforskningen i politiet*.

Overgrepsmateriale

Overgrepsmateriale defineres her som fremstillinger på bilde eller video som viser seksuelle overgrep mot barn, eller som seksualiserer barn.[62] I intervjuene rapporteres det om at disse sakene ikke prioriteres i politidistriktene. Årsaken er trolig at en sak med besittelse av overgrepsmateriale har lavere strafferamme enn andre saker som også trenger datateknisk gjennomgang. Dette til tross for at de kan inneholde bevis på straffbare handlinger som i ytterste konsekvens kan kvalifisere til lovens strengeste straff. Vi snakker da om de tilfellene hvor politiet finner beviser i overgrepsmaterialet på at siktede selv har begått overgrep mot barn.

Kripos har investert i bistandskonseptet SOMB (Seksuelle Overgrep Mot Barn). SOMB er en fellesbetegnelse for politiets nasjonale elektroniske system for kategorisering, behandling og identifisering av digitale filer i forbindelse med straffesaker vedrørende seksuelle overgrep mot barn.

61 Trafikkdata er teledata, data innhentet fra basestasjoner, signaliseringsdata og frysing av dataregistre.
62 Straffeloven § 204a.

Det er ikke uvanlig at beslag inneholder flere hundre tusen bilder og mange hundre timer film. En gjennomgang av slikt materiale med dette utstyret er meget tidsbesparende og reduserer belastningen på mannskapene betydelig. Programvaren sammenligner film- og bildefilene med allerede kjent materiale, slik at identiske filer automatisk identifiseres og kategoriseres. Dermed trenger ikke alle gjennomgå de samme filene hver gang. SOMB gjør det også lettere og raskere å kategorisere gjenstående materiale. Én time film kan for eksempel gjennomgås på 2–3 minutter.

SOMB kan benyttes av alle politidistrikter, men brukes for sjelden i dag. En av årsakene til dette er avstanden til Kripos i Oslo. Kripos mener det må investeres i en nasjonal løsning, slik at denne jobben kan gjøres i det enkelte politidistrikt. Materialet vil likevel bli samlet i en felles database.

5.2.3 Tvangsmidler og metodebruk

Politiet bruker ulike tvangsmidler i etterforskningen av seksuelle overgrep. Vi har vurdert bruken av pågripelse, ransaking, beslag, kroppslig undersøkelse, varetektsfengsling og varetektssurrogat[63].

Vår saksgjennomgang viser at politi- og påtalemyndigheten ikke benytter tvangsmidler uten tilstrekkelig grunn. Det var brukt tvangsmidler i 47 % av sakene. I 99 % av tilfellene har man hatt tilstrekkelig grunn til å bruke tvangsmidlene. I 21 % av tilfellene kunne man brukt flere tvangsmidler. Det dreier seg da i hovedsak om beslag av mobiltelefon og datautstyr.

Bruk av skjulte etterforskningsmetoder

Politiet kan også benytte seg av skjulte etterforskningsmetoder som for eksempel kommunikasjonskontroll, spaning, hemmelig ransaking, romavlytting og infiltrasjon. Vi har ikke sett noen eksempler på bruk av disse i saksgjennomgangen. Den lave bruken støttes også av funn fra intervjuene. Kun 16 % av respondentene har i spørreundersøkelsen svart at de har brukt skjulte metoder i etterforskningen av seksuallovbrudd, og det dreier seg da i all hovedsak om kommunikasjonskontroll.

Det kan være flere grunner til at metodene blir lite brukt i saker vedrørende seksuallovbrudd. Skjulte metoder har tradisjonelt sett blitt brukt i etterforskning av organisert kriminalitet, særlig i narkotikasaker. Mange av metodene er veldig ressurskrevende og stiller strenge krav til straferammen. For eksempel krever kommunikasjonsavlytting[64] og hemmelig ransaking[65] en straferamme på fengsel i ti år eller mer i saker om seksuallovbrudd. Dermed kan metoden eksempelvis ikke benyttes når saken dreier seg om seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år uten at det foreligger konkrete skjerpende momenter,[66] eller mot den som deler overgrepsmateriale.[67]

Sakens art kan også redusere bruken av skjulte metoder, for eksempel fordi det krever umiddelbar handling eller fordi hendelsen ligger langt tilbake i tid. Vi mener likevel at skjulte metoder med fordel kunne vært mer brukt også i etterforskning av seksuallovbrudd.

Etterretning

Føring av modus operandi i BL og Indicia er viktig for å kunne oppdage likhetsstrekk i saker som kan være begått av samme person, særlig om man ikke har DNA som knytter hendelser sammen.

63 Varetektssurrogat kan for eksempel være meldeplikt eller innlevering av pass.
64 Straffeprosessloven § 216 a.
65 Straffeprosessloven § 200 a.
66 Straffeloven § 196 første ledd jf. annet ledd.
67 Straffeloven § 204 a bokstav a.

Voldtektsgruppa ved Kripos ble opprettet blant annet for å bidra til at voldtektssaker med felles modus operandi eller andre likhetstrekk identifiseres, og for at etterforskningen koordineres på en hensiktsmessig måte. For at Voldtektsgruppa skal kunne fokusere på etterretning i seksuallovbrudd på nasjonalt nivå, er de avhengige av at politidistriktene gjør sin del av jobben med registrering. Dette gjelder føring av modus operandi i BL, registrering av hendelser i Indicia og innhenting av DNA-personprøver. Det er også viktig at politidistriktene holder oversikt over aktuelle kandidater.[68]

Informasjonen i BL er kun tilgjengelig for det aktuelle politidistrikt og må derfor også deles i Indicia. Med gode rutiner for modusføring kan man fange opp en overgriper som opererer på tvers av politidistrikter, og som uten et aktivt etterretningsarbeid kunne holdt på i mange år før han ble tatt. Dette ble spesielt synlig etter etterforskningen av den såkalte «Lommemannen». Ett av tiltakene som ble foreslått i rapporten fra denne saken, *Seksuelle overgrep – etterforskning og informasjonsutveksling* i 2009, var at moduskodene i BL bør utnyttes bedre og at politidistriktene bør innføre opplæring i hvordan kodene best kan utnyttes for å samle saker mot ukjente og kjente lovbrytere. Her er fortsatt ikke rutinene gode nok, og det kan tyde på at mange saker avhenger av den enkelte politibetjents hukommelse for å kunne løses.

Ved gjennomgang av straffesakene ser vi dessverre at få saker moduskodes i BL, og i de sakene hvor koding er foretatt, er den ofte mangelfull. I den kvantitative undersøkelsen svarer 51 % at de ikke kjenner til rutiner for fullstendig moduskoding, og 21 % at det ikke finnes rutiner for det ved sitt tjenestested. Dette kan være deler av årsaken til at saksgjennomgangen viste en høy andel av mangelfull moduskoding. Bare 27 % av sakene i saksgjennomgangen hadde tilstrekkelig moduskoding, og i 40 % av sakene manglet det helt.

Den kvantitative undersøkelsen viser at bare 4 % av respondentene fører alle aktuelle hendelser i Indicia, mens 26 % gjør det «som oftest». Dette betyr at svært mange saker ikke føres, og at det er mer eller mindre tilfeldig om aktuelle saker fanges opp i ettertid for å avdekke for eksempel serieovergripere.

De åpne svarene i spørreundersøkelsen tyder på at mangel på oppføring i Indicia skyldes tidspress og lav kompetanse. Det er lite fokus på føring, og det mangler retningslinjer for når det skal gjøres. Flere distrikter oppgir at det er mangel på opplæring, samtidig som føring i Indicia gjøres så sjelden at kunnskapen forvitrer.

En av årsakene til at føring av etterretningsinformasjon nedprioriteres, kan være at den må føres i flere systemer (BL, PO, Indicia). Disse systemene er inkompatible med hverandre, og kopiering av data mellom systemer er ikke mulig. Det er derfor meget ressurskrevende.

Tiltak

Politiet må bedre rutinene for føring av modus operandi i BL og hendelser i Indicia for å styrke arbeidet med etterretning innen seksuallovbrudd. Dette ble også foreslått som tiltak fra arbeidsgruppen bak *Seksuelle overgrep – etterforskning og informasjonsutvikling* fra 2009.

Bistand fra Kripos

Kripos er et kompetansesenter for norsk politi med hovedmål å forebygge og bekjempe organisert og annen alvorlig kriminalitet. De etterforsker og iretteforer komplekse og alvorlige saker, og yter bistand til politidistriktene innen taktisk og teknisk etterforskning.

68 Politidirektoratet (2009) *Etablering av voldtektsgruppe ved Kripos.*

I svært få av sakene er det benyttet stedlig bistand fra Kripos, men det fremkommer ikke i saksdokumentene hvorvidt det er brukt konsultativ bistand. I den grad Kripos har bidratt med bistand, har det bortimot utelukkende vært i form av dommeravhør. I intervjuer har mange fortalt at de føler at sakene ikke er alvorlige nok til å be om bistand. Vi mener at etterforskerne i mange av sakene med fordel kunne ha rådført seg med for eksempel Voldtektsgruppa ved Kripos. Det er uansett verdt å kommentere at distriktene som hadde fått bistand fra Kripos, opplevde den som svært positiv.

Et annet bistandstilbud fra Kripos er kriminalsøkshund. I tillegg til Kripos har Oslo, Hordaland og Sør-Trøndelag politidistrikt egne kriminalsøkshunder. Hundene kan i noen tilfeller finne spor som er flere år gamle. Vi vurderte at det kun var aktuelt med bruk av hund i et fåtall av de evaluerte sakene. Primært gjaldt dette voldtektssaker. Politidistrikter uten egen hund kunne med fordel ha søkt hundebistand fra Kripos i flere saker.

Klausulering

Det er en grunnleggende rett i straffeprosessen at mistenkte og fornærmede har rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter, jf. straffeprosessloven § 242. Det finnes imidlertid muligheter for politiet til å klausulere dokumentene og dermed nekte involverte parter innsyn i saken av hensyn til etterforskningen. Dette gjelder særlig innledningsvis i saken. For eksempel ønsker man å unngå at mistenkte tilpasser sin forklaring til de bevis og forklaringer som finnes i saken, forsøker å påvirke vitner eller ødelegger bevis. Man kan derimot ikke nekte en forsvarer innsyn dersom han ønsker dokumentene mot taushetsplikt overfor sin klient. Det betyr at forsvarer selv kan gjøre seg kjent med innholdet, men ikke kan fortelle sin klient om det.

I saksgjennomgangen så vi flere saker hvor mistenkte hadde fått innsyn i saken på et for tidlig tidspunkt i etterforskningen. Saksgjennomgangen avdekket også manglende notoritet om klausulering. Oslo og Agder politidistrikt oppgir at de har et bevisst forhold til klausulering og føler seg trygge på reglene. I de øvrige politidistriktene vi intervjuet, ga både etterforskere og politiadvokater uttrykk for at de ikke følte seg trygge nok på reglene og brukte det for lite. Flere respondenter trakk frem at det kunne være særlig vanskelig å klausulere dokumenter i forbindelse med dommeravhør.[69]

Klausulering av sakens dokumenter, særlig innledningsvis, er et viktig verktøy i etterforskning av seksuallovbrudd. Klausulering kan bidra til en mest mulig troverdig og fullstendig forklaring fra mistenkte. En øker dermed sjansen for å komme frem til riktig resultat av etterforskningen, uansett om det er en korrekt henleggelse eller fellende dom. I mange voldtektssaker og saker som gjelder seksuelle overgrep mot barn, vil man gjerne ha en bevissituasjon hvor ord står mot ord, kanskje uten avgjørende tekniske bevis. Troverdigheten i fornærmedes og mistenktes forklaringer vil da kunne være avgjørende.

<u>Tiltak</u>

Vi anbefaler at politiet øker sin bevissthet og kunnskap om klausulering av dokumenter.

69 Se for eksempel dom i Høyesterett Rt. 2011 s. 93 og Riksadvokatens brev om avhør av barn i RA-2014-695, hvor det fremgår at det under visse forutsetninger kan tas avhør av barn uten at siktede har fullt innsyn på avhørstidspunktet, men kontradiksjonen (siktedes innsynsrett og rett til å stille spørsmål til vitner) må ivaretas før hovedforhandlingen.

5.2.4 Oversikt og kontroll i saken

Redigering
Redigering av straffesak i BL innebærer systematisering av dokumentene i saken. Dette gir en bedre oversikt over de beslutninger og etterforskningsskritt som er foretatt i saken. Saker som ikke redigeres, blir rotete, og det gjør det vanskelig å sette seg inn i dem. Det er mange personer involvert i etterforskningen av en sak (etterforsker, etterforskningsleder, påtalejurist, statsadvokat, bistandsadvokat, forsvarer, etc.), så det er viktig å sørge for god oversikt.

Saksgjennomgangen viste at redigering ikke var gjort i om lag 60 % av sakene hvor saksomfanget tilsa det, og vi så flere saker med over 100 dokumenter som ikke var systematisert.

Vi mener at saksredigering bør benyttes i mye større grad enn i dag. Mindre driftsenheter bør starte med redigering også i mellomstore saker, slik at de er forberedt den dagen de må håndtere en stor sak. Vi mener videre at redigering ikke bare handler om sluttproduktet som leveres, men vel så mye om oversikten til den enkelte etterforsker underveis i saken. Vi mener grensen for når redigering skal benyttes, bør gå ved rundt 20 saksdokumenter.

Når det gjelder sakskoding, har nesten alle sakene vi har gjennomgått, vært korrekt kodet. Dette gjelder både type sak og saksavgjørelse.

Tiltak
Det anbefales redigering av sak fra rundt 20 dokumenter.

Etterforskningsplan
I rundskrivet *Mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen i 2013*[70] kom Riksadvokaten med et direktiv om bruk av etterforskningsplan i voldtektssaker. Dette ble gjentatt i brev til politidistriktene av 8. november 2013:

«Riksadvokaten ber politidistriktenes ledelse sørge for at det tas i bruk adekvate og hensiktsmessige etterforskningsplaner i voldtektssaker, med mindre saken er så oversiktlig at det fremstår som åpenbart unødvendig. Etterforskningsplanen skal være skriftlig, og utarbeides av påtaleansvarlig i samarbeid med hovedetterforsker.»[71]

Bruk av etterforskningsplan gir bedre styring og kontroll av etterforskningen. Det vil også gi bedre notoritet og sporbarhet og bedre oversikt over beslutninger og vurderinger av etterforskningsskritt tatt underveis i etterforskningen.[72] Over tid jobber etterforskere med mange saker, og en etterforskningsplan vil være til uvurderlig hjelp dersom det stilles spørsmål ved politiets beslutninger og vurderinger i en rettssak, ofte lang tid etter at etterforskningen er avsluttet.

I intervjuene er det bare politidistriktene Oslo og Agder som oppgir at de konsekvent skriver etterforskningsplan og sørger for notoritet ved å lagre dem til eventuell senere bruk. Noen få distrikter oppgir å bruke dette i enkelte saker. En etterforskningsplan kan lages ved å opprette et prosjekt i

70 Riksadvokatens rundskriv nr 1/2013 *Mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen i 2013 – Politiet og statsadvokatene.*
71 Brev fra Riksadvokaten av 8. november 2013. *Politiets og påtalemyndighetens behandling av voldtektssaker - oppfølging av regjeringens handlingsplan mot voldtekt 2012-2014 – direktiver og anbefalinger.* RA-2012-575.
72 Riksadvokatens arbeidsgruppe (2013). *Avhørsmetodikk i politiet.*

Indicia. Det var stor enighet i intervjuene om at denne prosjektmodulen er et godt verktøy i større saker, og Riksadvokaten anbefaler i nevnte brev at Indicia benyttes til dette. Flere oppgir imidlertid at de ikke har god nok kompetanse til å bruke prosjektmodulen, og kvier seg derfor for å ta den i bruk.

Vi har ellers fått opplyst at planlegging av etterforskningen skjer på post-it-lapper, notater i BL og sjekklister i Excel eller Word.

Noen etterforskere uttalte at de ikke så nytten med konsekvent bruk av etterforskningsplan i alle saker. Vi finner imidlertid at etterforskningsplan oftere blir brukt i omfattende sakskomplekser, da 76 % av de spurte i spørreundersøkelsen svarte at de bruker etterforskningsplan «ofte» eller «av og til» i større saker.

Få politidistrikter har en systematisk og skriftlig oversikt over saker de til enhver tid har ansvaret for. Flere respondenter i intervjuene oppga at dette ikke var nødvendig, fordi de til enhver tid husket hvilke saker de hadde til etterforskning. Vi mener det er problematisk, da det skaper problemer ved lengre tids fravær eller når noen slutter i jobben.

Tiltak

Riksadvokaten har pålagt politiet å ta i bruk etterforskningsplan i voldtektssaker. Politiet må implementere dette pålegget fullt ut. Utarbeidelse av etterforskningsplan bør etter vår mening være en nødvendig, innledende arbeidsoppgave i alle saker av et visst omfang innen seksuallovbrudd, i tett samarbeid med jurist.

5.2.5 Saksbehandlingstid og fremdrift

Gjennomsnittlig total saksbehandlingstid for sakene i vårt utvalg er 287 dager, eller rett over ni måneder. Saksbehandlingstiden varierer sterkt fra én dag til 1856 dager, altså over tre år.

Tabell 3: Total saksbehandlingstid

Total saksbehandlingstid	Antall saker	Andel i %
Inntil 1 uke	5	2 %
Inntil 1 måned	19	8 %
Inntil 2 måneder	37	16 %
Inntil 6 måneder	106	45 %
Under 1 år	176	74 %
1–2 år	42	18 %
Over 2 år	19	8 %

Nesten halvparten av sakene (45 %) er rettskraftig avgjort innen seks måneder etter at en anmeldelse er avgitt, 74 % er avgjort innen ett år etter anmeldelse.

Fordeler vi den totale saksbehandlingstiden på distriktenes størrelse, ser vi at de små distriktene har noe lavere total saksbehandlingstid enn de mellomstore og store politidistriktene.

Tabell 4: Total saksbehandlingstid fordelt på politidistriktets størrelse

	Store distrikter	Mellomstore distrikter	Små distrikter
Inntil 1 uke	2 %	1 %	7 %
Inntil 1 måned	9 %	6 %	14 %
Inntil 2 måneder	14 %	14 %	28 %
Inntil 6 måneder	49 %	42 %	41 %
Under 1 år	77 %	67 %	90 %
1–2 år	16 %	22 %	7 %
Over 2 år	7 %	11 %	3 %

I de små distriktene er 28 % av sakene ferdig avgjort innen to måneder etter at anmeldelsen er avgitt. I store og mellomstore distrikter gjelder dette for 14 % av sakene. Det må imidlertid bemerkes at store og mellomstore distrikter i utvalget har langt flere store saker med unormalt lang saksbehandlingstid. Store distrikter har brukt ett år eller mer på å ferdigstille 23 % av sakene i vårt utvalg. For mellomstore distrikter er dette tallet 33 %, mens små distrikter bruker ett år eller mer i 10 % av sakene.

Saksbehandlingstiden er stort sett like lang enten sakene etterforskes på et lensmannskontor, ved en politistasjon eller i et SO-team. Det er svært små forskjeller mellom kategoriene. Andelen saker som fortsatt er under etterforskning etter ett år, er henholdsvis 26 %, 24 % og 26 % for de tre kategoriene. Å organisere etterforskningen i spesialiserte team synes derfor ikke å ha innvirkning på den totale saksbehandlingstiden.

Tabell 5 viser at det ikke er store forskjeller i total saksbehandlingstid mellom de tre sakstypene vi har evaluert, men det tar noe lengre tid å få avgjort saker som gjelder seksuell omgang med barn.

Tabell 5: Total saksbehandlingstid fordelt på sakstype

Sakstype	Total saksbehandlingstid	Antall saker	Andel i %
Voldtekt inkludert voldtektsforsøk	Inntil 1 uke	0	0 %
	Inntil 1 måned	5	6 %
	Inntil 2 måneder	11	14 %
	Inntil 6 måneder	37	47 %
	Under 1 år	64	81 %
	1–2 år	12	15 %
	Over 2 år	3	4 %
Seksuell omgang med barn under 14/16 år	Inntil 1 uke	3	4 %
	Inntil 1 måned	7	9 %
	Inntil 2 måneder	12	15 %
	Inntil 6 måneder	33	41 %
	Under 1 år	53	65 %
	1–2 år	20	25 %
	Over 2 år	7	9 %
Øvrige saker	Inntil 1 uke	2	3 %
	Inntil 1 måned	7	9 %
	Inntil 2 måneder	14	18 %
	Inntil 6 måneder	36	47 %
	Under 1 år	58	75 %
	1–2 år	10	13
	Over 2 år	9	12 %

Nesten halvparten (47 %) av voldtektssakene er avgjort innen seks måneder etter anmeldelse. Det samme gjelder for øvrige saker. For saker gjeldende seksuell omgang med barn, er denne andelen 41 %. 81 % av voldtektssakene er avgjort innen et år etter anmeldelsen (versus 75 % for øvrige saker og 65 % for seksuell omgang med barn). Det at vi finner lavere total saksbehandlingstid ved voldtektssaker, kan være knyttet til tidspunktet for anmeldelsen. I vårt saksutvalg ble 48 % av voldtektssakene anmeldt umiddelbart (innen 24 timer) etter gjerningstidspunktet, og 33 % anmeldt mer enn ti døgn etter gjerningstidspunktet. For saker som gjelder seksuelle overgrep mot barn, er hovedvekten av sakene anmeldt sent. 14 % av dem er anmeldt umiddelbart etter gjerningstidspunktet, 67 % er anmeldt mer enn ti døgn etterpå. For øvrige saker er 25 % anmeldt umiddelbart etter gjerningstidspunktet, og 51 % anmeldt mer enn ti døgn etterpå. Som tidligere nevnt gir en anmeldelse kort tid etter gjerningstidspunktet politiet større muligheter for å sikre biologiske og elektroniske spor. De involverte i saken husker dessuten sakens detaljer bedre. Dette påvirker kvaliteten og effektiviteten i alle ledd.

Vi har tatt ut to komponenter av den totale saksbehandlingstiden og sett på hvor lenge sakene befinner seg hos etterforsker og hos påtalejurist.

Tabell 6: Saksbehandlingstid hos hhv. etterforsker og påtalejurist

		Antall saker	Andel i %
Tid hos etterforsker	Under 14 dager	21	9 %
	14 dager–1 måned	14	6 %
	1–3 måneder	51	22 %
	3–4 måneder	31	13 %
	4–6 måneder	35	15 %
	6–8 måneder	32	14 %
	8 måneder–1 år	30	13 %
	1–2 år	20	8 %
	Over 2 år	3	1 %
Tid hos påtalejurist	Under 7 dager	81	34 %
	1–4 uker	51	22 %
	4–8 uker	37	16 %
	Over 8 uker	65	27 %
	Mangler info	3	1 %

36 % av sakene ble ferdig etterforsket innen tre måneder, 64 % av sakene ble ferdig etterforsket innen seks måneder. Litt over en tredjedel (34 %) av sakene ble ferdigbehandlet av påtalejuristen innen syv dager, 56 % ble ferdigbehandlet innen en måned.

Fremdrift

Det er generell enighet blant respondentene i intervjuene om at sakene har høy prioritering og god fremdrift i initialfasen. Sakene blir deretter ofte liggende lenge hos etterforskeren, fordi nye saker må prioriteres. Saker der hendelsesforholdet ligger litt tilbake i tid, har også noe lavere prioritet og fremdrift. Dette kan skyldes at det ikke er et akutt behov for sporsikring i disse sakene. Vår saksgjennomgang støtter funnene over. Vi ser videre i saksgjennomgangen at det ofte er lite som gjenstår på saken når den blir lagt til side til fordel for andre saker, og at det er få eller ingen etterforskningsskritt som er gjennomført den siste tiden før den oversendes påtalemyndigheten. Dette kan tyde på mangelfull kommunikasjon mellom etterforsker/etterforskningsleder og jurist for vurdering av om saken er ferdig etterforsket. Vi ser altså at det er et stort avvik mellom den reelle etterforskningstiden, altså antall timer som faktisk brukes på etterforskningen, og sakens totale saksbehandlingstid. Som tidligere nevnt er også lang ventetid hos interne eksperter på IKT en viktig årsak til manglende fremdrift. Manglende prioriteringer og frister for arbeidet kan også være medvirkende faktorer.

Saksgjennomgangen viser at ventetiden hos eksterne aktører som Folkehelseinstituttet, overgrepsmottak og lignende er akseptabel, og at den dermed ikke har noen stor betydning for effektiviteten. I spørreundersøkelsen synes imidlertid 56 % av de spurte at ventetiden hos eksterne aktører er hemmende for effektiviteten.

Våre funn viser altså følgende årsaker til svak fremdrift i etterforskningen:

- prioritering av initialfase i nye saker fremfor saker hvor denne er fullført
- lavere prioritering av nye saker der hendelsesforholdet ligger noe tilbake i tid (se figur 3), fordi det som oftest ikke finnes noe akutt behov for sporsikring
- lang ventetid hos intern IKT-ekspertise grunnet mangel på personell, kompetanse og utstyr
- manglende kommunikasjon mellom etterforsker/etterforskningsleder og jurist for vurdering av om saken er ferdig etterforsket

Fremdriften i sakene kan også forsinkes av mangel på porteføljeplanlegging, manglende etterforskningsplan og dermed sviktende oversikt over sakene.

5.2.6 Ivaretakelse av fornærmede

Fornærmede har en rekke rettigheter etter straffeprosessloven og påtaleinstruksen. For eksempel har fornærmede krav på innsyn i saken, og i enkelte tilfeller har de krav på bistandsadvokat. I 2009 ble fornærmedes rettigheter styrket ytterligere.[73] Fornærmede som har krav på bistandsadvokat, har nå for eksempel også rett på en egen kontaktperson i politiet som skal informere om sakens utvikling og fremdrift. Etter pålegg fra Riksadvokaten skal politiet også sende ut en egen underretning til fornærmede om henleggelse i saker vedrørende voldtekt og andre alvorlige seksuallovbrudd.[74]

I spørreundersøkelsen svarer nesten 60 % at fornærmede får orientering om saken underveis i saker som pågår over noe tid. I saksgjennomgangen ser vi lite til dette, men det kan skyldes dårlig notoritet. Dersom etterforskeren for eksempel tar en telefon til bistandsadvokaten eller fornærmede, vil dette ikke alltid fremkomme av sakens dokumenter. Vi har i saksgjennomgangen sett få eksempler på at politiet sender ut en egen underretning om henleggelse til fornærmede.

80 % av respondentene i spørreundersøkelsen svarer at fornærmede blir gjort kjent med ordningen med bistandsadvokat i første avhør eller kort tid etter. Dette, samt det faktum at denne informasjonen manglet i kun syv av 237 saker i gjennomgangen, tyder på at det er gode rutiner for dette i politidistriktene.

73 Lov av 7. mars 2008 nr. 5 om endringer i straffeprosessloven mv. (styrket stilling for fornærmede og etterlatte) og forskrift av 25. september 2009 nr. 1211 om endringer i påtaleinstruksen.
74 Rik sadvokatens brev av 8. november 2013.

6 Anbefalte tiltak

Tiltakene framkommer i den rekkefølge de er behandlet i rapporten, ikke i prioritert rekkefølge. Våre forslag er som følger:

1. Mål for etterforskning av seksuallovbrudd

Vi foreslår at det innføres konkrete nasjonale og lokale mål innenfor fagområdet seksuallovbrudd.

2. Rendyrket SO-koordinator

Vi anbefaler at rollen som SO-koordinator blir rendyrket og ikke slås sammen med rollen som koordinator for dommeravhør, vold i nære relasjoner, SARA og andre arbeidsoppgaver. Dette er også i tråd med anbefalingen i rapporten *En undersøkelse av kvaliteten på påtalevedtak i voldtektssaker som har endt med frifinnelse mv.*

3. Spesialiserte påtalejurister

Distriktene bør ha spesialiserte påtalejurister innen seksuallovbrudd der geografien og saksmengden tillater det. Dette er også i tråd med anbefalingen i rapporten *En undersøkelse av kvaliteten på påtalevedtak i voldtektssaker som har endt med frifinnelse mv.*

4. Opprettelse av beredskapsordninger

Det bør etableres beredskapsordninger for etterforskningsledere og kriminalteknikere. Slik vil man sikre seg en kompetent fagperson som kan gi konsultativ bistand til operasjonssentral eller innsatsleder, eventuelt rykke ut for å innlede viktige etterforskningsskritt i initialfasen.

5. Mer bruk av sivilt ansatte i etterforskningen

Vi anbefaler mer bruk av sivilt ansatte i etterforskningen, blant annet for skriving av avhørsrapportene, kopiering, redigering samt andre rent administrative oppgaver.

6. System for evaluering og tilbakemelding

Vi foreslår at det etableres et system for evaluering og tilbakemelding. Dette støttes i rapporten *Avhørsmetodikk i politiet*. I rapporten *Kunnskapsbasert erfaringslæring*, kapittel 7, er det beskrevet hvordan dette kan gjennomføres i praksis.

7. Lønnsbetingelser

Per i dag tjener operativt personell i døgnkontinuerlig tjeneste betraktelig bedre enn etterforskere i dagtjeneste. Vi anbefaler bedre lønnsbetingelser for etterforskere for å rekruttere og beholde den nødvendige kompetansen. Dette tiltaket ble også foreslått i rapporten *Etterforskningen i politiet*.

8. Kompetanseplaner

Det bør finnes kompetanseplaner i distriktene, slik at man til enhver tid har nødvendig kompetanse og ressurser på kriminalteknikk, dommeravhør, IKT og andre spesialfunksjoner.

9. Opprettelse av SO-team

Distriktsovergripende SO-team bør opprettes. Der dette ikke er hensiktsmessig grunnet geografiske forhold, anbefaler vi bruk av desentraliserte team. Dette er også i tråd med anbefalingene i NOU 2008:4 *Fra ord til handling*.

10. Bruk av lyd- og bildeavhør

Politidistriktene må sørge for teknisk utstyr slik at flere avhør kan sikres på lyd og bilde i tråd med Riksadvokatens retningslinjer.

11. Rutiner for DNA

Politidistriktene må forbedre rutinene for DNA-prøvetaking som et middel i etterforskningen.

12. Elektroniske spor

Vi anbefaler at ressursene økes både til personell, utstyr og kompetanse for sikring av elektroniske spor, slik at etterforskningen kan ivaretas på best mulig måte. Dette gjelder både for sentral datakrimenhet i det enkelte politidistrikt og den enkelte etterforskningsenhet. Dette er i tråd med tiltak foreslått i *Etterforskningen i politiet*.

13. Modusføring i BL og registrering i Indicia

Politiet må bedre rutinene for føring av modus operandi i BL og hendelser i Indicia for å styrke arbeidet med etterretning innen seksuallovbrudd. Dette ble også foreslått som tiltak fra arbeidsgruppen bak *Seksuelle overgrep – etterforskning og informasjonsutvikling* fra 2009.

14. Klausulering

Vi anbefaler at politiet øker sin bevissthet og kunnskap om klausulering av dokumenter.

15. Redigering

Det anbefales redigering av sak fra rundt 20 dokumenter.

16. Etterforskningsplan

Riksadvokaten har pålagt politiet å ta i bruk etterforskningsplan i voldtektssaker. Politiet må implementere dette pålegget fullt ut. Utarbeidelse av etterforskningsplan bør etter vår mening være en nødvendig, innledende arbeidsoppgave i alle saker av et visst omfang innen seksuallovbrudd, i tett samarbeid med jurist.

7 Referanseliste

Andenæs, Johs./Myhrer, Tor-Geir (2009). *Norsk Straffeprosess* 4. utgave. Universitetsforlaget, Oslo

Busch, Tor-Aksel. V*oldtektssaker og frister*. http://www.riksadvokaten.no/no/dokumenter/artikler/Voldtektssaker+og+frister.9UFRrS3Q.ips. (Lesedato 30.01.15)

Forskrift om ordningen av påtalemyndigheten (påtaleinstruksen) av 28. juni 1985 nr. 1679: Sist endret 20. juni 2014.

Justis- og beredskapsdepartementet (2012) *Handlingsplan mot voldtekt 2012-2014*

Kripos (2013). *Voldtekssituasjonen 2013*

NOU 2008: 4 *Fra ord til handling. Bekjempelse av voldtekt krever handling.* Justis- og politidepartementet, Oslo

NOU 2013*: 9 Ett politi – rustet til å møte fremtidens utfordringer*, Justis- og beredskapsdepartementet, Oslo

Politidirektoratet (2009). *Etablering av voldtektsgruppe ved Kripos.*

Politidirektoratet (2013). *Etterforskningen i politiet*

Politidirektoratet (2014). *Etterretningsdoktrine for politiet, versjon 1.0*

Politiets endringsprogram (2014). *Kunnskapsbasert erfaringslæring*.

Prop. 1 S (2013–2014). Proposisjon til Stortinget. Justis- og beredskapsdepartementet

Riksadvokaten (2001). *Mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen i 2001 i politiet.* RA-2001-1

Riksadvokaten (2008). Brev av 15. august 2008 *Nye retningslinjer for registrering i DNA-registeret og innsamling av spor med sikte på DNA-analyse mv.* RA–2007–569

Riksadvokaten (2009). Riksadvokatens brev av 16. oktober 2009 *Lyd- og bildeopptak av forklaringer*.

Riksadvokaten (2013). Brev av 17. oktober 2013 *Retningslinjer for registrering i DNA identitetsregisteret.* RA–2012-226

Riksadvokaten (2013). Brev fra Riksadvokaten til statsadvokatene og politimestrene av 8. november 2013, *Politiets og påtalemyndighetens behandling av voldtektssaker - oppfølging av regjeringens handlingsplan mot voldtekt 2012-2014 – direktiver og anbefalinger*. RA-2012-575.

Riksadvokaten (2013). *Mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen i 2013 - politiet og statsadvokatene.* RA-2013-1

Riksadvokaten (2014). *Mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen i 2014 - politiet og statsadvokatene.* RA-2014-1

Riksadvokatens arbeidsgruppe (2013). *Avhørsmetodikk i politiet*

Riksadvokatens utredningsgruppe (2000). Rapport nr. 2/2000. *En undersøkelse av politiets og påtalemyndighetens behandling av voldtektssaker*

Riksadvokatens utredningsgruppe (2007). Rapport nr. 1/2007. *En undersøkelse av kvaliteten på påtalevedtak i voldtektssaker som har endt med frifinnelse mv.*

Riksadvokaten og Politidirektoratets arbeidsgruppe (2009). *Seksuelle overgrep – etterforskning og informasjonsutveksling*

Store Norske Leksikon (2009). https://snl.no/modus_operandi (Lesedato 29.01.15)

Straffeloven. 1902. Lov av 22. mai 1902 Almindelig borgerlig Straffelov: Sist endret ved lov av 9. januar 2015 nr. 1

Straffeprosessloven. 1981. Lov av 22. mai 1981 om rettergangsmåten i straffesaker: Sist endret ved lov av 29. august 2014 nr. 62

Sætre, Marianne og Grytdal, Veslemøy (2011). *Voldtekter i den globale byen – endringer i anmeldte voldtekter og seksualkultur i Oslo.* Oslo politidistrikt, Oslo

Sør-Trøndelag politidistrikt (2013). *Fra ord til ord til handling. En evaluering av de siste 50 påtaleavgjorte voldtektssaker i Sør-Trøndelag politidistrikt.* Sør-Trøndelag politidistrikt, Skipnes

8 Vedlegg

Vedlegg 1 – Evalueringsskjema for saksgjennomgang.....53
Vedlegg 2 – Intervjuguide.....77
Vedlegg 3 – Spørreskjema til ansatte i ti politidistrikt.....93

A.INNLEDNING

Q1. Sak gjennomgått av:

(1) ❑ Jon Christian

(2) ❑ Karianne

(3) ❑ Tone

(4) ❑ Ann Kristin

Q2. Saksnummer i BL: _____

Q3. Driftsenhet/Avdeling eller seksjon/Politidistrikt:_____

Q4. Politidistriktets størrelse

(1) ❑ Stort

(2) ❑ Mellomstort

(3) ❑ Lite

Q5. Politidistriktets befolkningsantall (se evt. Wikipedia): _____

Q6. Geografi:

(1) ❑ Øst-Norge

(2) ❑ Vest-Norge

(3) ❑ Sør-Norge

(4) ❑ Midt-Norge

(5) ❑ Nord-Norge

B. KODING

Q7. Anmeldelse

(1) ❑ Mottatt

(2) ❑ Avgitt

Q8. Sakstype (statistikkgruppe og straffebud):_____

Q9. Evalueringskategori: 1=voldtekt (inkl. forsøk) §192, 2=Overgrep (omgang) med barn §§195,196

3=Alle øvrige

(1) ❑ 1

(2) ❑ 2

(3) ❑ 3

Q10. Er modus ført i tilstrekkelig grad?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei, mangler helt

(3) ❑ Nei. Ført, men mangelfullt

Q11. Avgjørelseskode:_____

Q12. Oversendt statsadvokat?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

Q13. Dom i saken?

(Er det ikke falt dom i saken kryss av på nei/nei i matrisen)

	Nei	Dømt etter tiltalen	Dømt etter annet straffebud	Frifinnelse, men dømt til å betale erstatning	Frifinnelse
Ja i tingrett	(1) ❑	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑
Ja i lagmannsrett	(1) ❑	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑
Nei	(1) ❑	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑

Q14. Hvis dom, er det kritikk i dommen mot politiets arbeid?

(Dersom dette spørsmålet ikke er aktuelt; Hopp over og trykk "Neste")

(1) ❑ Lang saksbehandlingstid

(2) ❑ Manglende objektivitet

(3) ❑ Annet _____

(4) ❑ Nei

C. TIDSBRUK

Q15. Total saksbehandlingstid fra registrert anmeldelse til rettskraftig avgjort (se PAL for Strasak): _____

Q16. Tid fra gjerningstidspunkt til anmeldelse (faktisk melding der dette fremgår av saken, ikke tidspunkt for skriving av anmeldelse):

(1) ❑ Umiddelbart - innen 24 timer

(2) ❑ Fra 1 til 10 døgn

(3) ❑ Mer enn 10 døgn etter handlingen

Q17. Tid fra politiets kjennskap til opprettet anmeldelse

(1) ❑ Umiddelbart - innen 24 timer

(2) ❑ Fra 1 til 10 døgn

(3) ❑ Mer enn 10 døgn etter kjennskap

(4) ❑ Fremgår ikke av sakens dokumenter

Q18. Tid fra anmeldelse til påtaleavgjørelse (se PAL eller BL)

(1) ❑ Under 100 dager

(2) ❑ 100 - 200 dager

(3) ❑ 201 - 365 dager

(4) ❑ 366 - 730 dager

(5) ❑ Over 730 dager

Q19. Tid hos etterforsker (se PAL "# dager hos etterforsker"). Før også opp antall dager (nederst)

(1) ❑ Under 14 dager

(2) ❑ 14 - 31 dager

(3) ❑ 32 - 90 dager

(4) ❑ 91 - 120 dager

(5) ❑ 121 - 180 dager

(6) ❑ 181 - 250 dager

(7) ❑ 251 - 365 dager

(8) ❑ 366 - 730 dager

(9) ❑ Over 730 dager

(10) ❑ Antall dager _____

Q20. Tid fra ferdig etterforsket sak til påtaleavgjørelse (se PAL "# dager hos påtale"). Før også opp antall dager (nederst)

(1) ❑ Under 7 dager

(2) ❑ Mellom 1 uke og 4 uker

(3) ❑ Mellom 4 og 8 uker

(4) ❑ Over 8 uker

(5) ❑ Antall dager _____

Q21. Er mistenkte under 18 år, jfr. prioritert sak?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

Q22. Ventetid hos eksterne dersom aktuelt

(Dersom dette spørsmålet ikke er aktuelt; Hopp over og trykk "Neste"))

	Under 14 dager	Mellom 14 dager og 3 måneder	Mellom 3 måneder og 6 måneder	Over 6 måneder
Voldtektsmottak	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑
Folkehelseinstituttet	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑
RMI	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑
Annen legeerklæring	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑

Q23. Tid fra anmeldelse til berammelse av evt. dommeravhør (dvs dommeravhørsdato, ikke tid for sending av begjæring). Før også opp antall dager (nederst)

(Dersom dette spørsmålet ikke er aktuelt; Hopp over)

(1) ❑ Under 7 dager

(2) ❑ Mellom 7 og 14 dager

(3) ❑ Mellom 14 dager og 3 måneder

(4) ❑ Mellom 3 og 6 måneder

(5) ❑ Over 6 måneder

(6) ❑ Antall dager _____

Q24. Tid fra evt. dommeravhør til utskrift av dommeravhør er registrert i BL. Før også opp antall dager (nederst)

(Dersom dette spørsmålet ikke er aktuelt; Hopp over)

(1) ❑ Utskrift foreligger ikke

(2) ❑ Under 7 dager

(3) ❑ Mellom 7 og 14 dager

(4) ❑ Mellom 14 dager og 3 måneder

(5) ❑ Mellom 3 og 6 måneder

(6) ❑ Over 6 måneder

(7) ❑ Antall dager _____

Q25. Evt. saksbehandlingstid hos statsadvokat: _____

Q26. Evt. saksbehandlingstid hos Riksadvokat: _____

Q27. Evt. ventetid hos intern IKT: _____

Q28. Evt. ventetid hos andre politidistrikt/utenlandsk politi ved bistandsanmodning:_____

Q29. Evt. ventetid hos Kripos:_____

D. ETTERFORSKNINGSPROSESSEN

1. INITIALFASEN

Q30. Hvordan fikk politiet første kunnskap om saken

(1) ❑ Telefon til Operasjonssentralen

(2) ❑ Henvendelse til politipatrulje

(3) ❑ Anmeldelse til politipatrulje

(4) ❑ Oppmøte hos politiet

(5) ❑ Overskuddsinformasjon fra annen sak

(6) ❑ Skriftlig henvendelse per post eller e-post

(7) ❑ Annet _____

(8) ❑ Fremgår ikke av sakens dokumenter

Q31. Hvem er melder i saken?

(1) ❑ Fornærmede

(2) ❑ Mistenkte

(3) ❑ Tilfeldig vitne (uten relasjon til de involverte)

(4) ❑ Politi (oppdagelse, kontakt)

(5) ❑ Nære vitner (Bekjente/venner/familie)

(6) ❑ Andre offentlige myndigheter (Helsepersonell/barnevern/skole etc)

(7) ❑ Advokat

(8) ❑ Annet _____

Q32. Er det tatt opp avhør på stedet av fornærmede, mistenkte og/eller vitner?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ikke aktuelt

Q33. Hvis ja; hvem er avhørt og hvilken måte?

(Dersom dette spørsmålet ikke er aktuelt; Hopp over og trykk "Neste")

	Fornærmede	Vitner	Mistenkte
Kun skriftlig rapport	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑
Lydopptak	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑
Filmopptak	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑

Q34. Avhør på stedet av barn som er vitner eller fornærmet dersom aktuelt

(Dersom dette spørsmålet ikke er aktuelt; Hopp over og trykk "Neste")

	Ja	Nei	Ikke aktuelt
Er aktuelle barn avhørt på stedet?	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑
Er avhøret sikret med lyd?	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑
Er avhøret sikret med lyd og bilde?	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑

2. FORNÆRMEDE

Q35. Er fornærmede ruspåvirket under innledende avhør?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Fremgår ikke

Q36. Innhenting av samtykke

	Ikke innhentet	Innhentet ved første anledning	Innhentet ved andre anledning	Innhentet ved senere anledning	Fornærmede samtykket ikke
Innhenting av samtykke til fritak fra taushetsplikt fra fornærmede	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑
Innhenting av samtykke til fritak fra fornærmede for innhenting av teleopplysninger	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑

Q37. Er det sikret biologisk materiale fra fornærmede?

(1) ❑ Ja - innen 72 timer

(2) ❑ Ja - etter 72 timer

(3) ❑ Nei

(4) ❑ Ikke aktuelt

(5) ❑ Fornærmede ønsket ikke å bidra til sikring

Q38. Voldtektsmottak/legeundersøkelse

	Ja	Nei	Ønsket ikke	Ikke aktuelt
Har fornærmede vært på voldtektsmottaket?	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑
Har fornærmede blitt undersøkt av lege ifm saken?	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑

Q39. Er det sikret rusmiddelprøve av fornærmede?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Fremgår ikke

(4) ❑ Ikke aktuelt

(5) ❑ Ville ikke avgi

Q40. Er det tatt DNA referanseprøve av fornærmede?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Fremgår ikke

(4) ❑ Ikke aktuelt

(5) ❑ Ville ikke avgi

Q41. Er klær fra fornærmede sikret?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Fremgår ikke

(4) ❑ Ikke aktuelt

(5) ❑ Ville ikke avgi

Q42. Dersom beslag, finnes det fotodokumentasjon av beslaget fra fornærmede?

(Dersom dette spørsmålet ikke er aktuelt; Hopp over og trykk "Neste")

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ingen beslag

Q43. Finnes det fotodokumentasjon av fysiske skader?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ingen fysisk skade

Q44. Har det blitt gjennomført rettsmedisinsk undersøkelse?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ikke aktuelt

Q45. Har fornærmede fått orientering om saken underveis?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Fremgår ikke

(4) ❑ Ikke aktuelt (f.eks. mindre alvorlig sak/kort saksbehandlingstid etc.)

Q46. Er det sendt egen underretning om avgjørelse til fornærmede?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Ja, men den inneholder mindre eller dårligere informasjon enn standard underretning

(3) ❑ Nei

(4) ❑ Ikke påkrevd på avgjørelsestidspunktet

3. MISTENKTE

Q47. Er gjerningspersonen:

(1) ❑ Kjent

(2) ❑ Ukjent

Q48. Er mistenkte ruspåvirket under innledende avhør?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Fremgår ikke

Q49. Er det sikret biologisk materiale fra mistenkte?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ikke aktuelt

Q50. Er det sikret rusmiddelprøve av mistenkte?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Fremgår ikke

(4) ❑ Ikke aktuelt

(5) ❑ Ukjent gjerningsperson

Q51. Er det sikret DNA personprøve av mistenkte?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ikke aktuelt

(4) ❑ Ukjent gjerningsperson

Q52. Kroppslig undersøkelse av mistenkte?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ikke aktuelt

(4) ❑ Ukjent gjerningsperson

Q53. Er klær fra mistenkte sikret?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ikke aktuelt

(4) ❑ Ukjent gjerningsperson

(5) ❑ Fremgår ikke

Q54. Finnes det fotodokumentasjon av mistenktes beslag?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ikke aktuelt

Q55. Finnes det fotodokumentasjon av fysiske skader på mistenkte?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ikke aktuelt

(4) ❑ Ukjent gjerningsperson

Q56. Har det blitt gjennomført rettsmedisinsk undersøkelse?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ikke aktuelt

Q57. Er mistenkte tidligere registrert i politiets registre (sjekk Indicia)?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ukjent gjerningsperson

4. ÅSTED OG KRIMINALTEKNISKE UNDERSØKELSER

Q58. Er det sikret teledata/tapping av telefon/sosiale medier/betalingskort?

(1) ❑ Ja, i så tilfelle hva: _____

(2) ❑ Ja, men ikke i fullstendig grad. Savner:_____

(3) ❑ Nei - burde vært gjort. Hva da?_____

(4) ❑ Nei - ikke aktuelt

Q59. Burde SOMB (omvendt bistandskonsept hos Kripos) vært benyttet?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ikke aktuelt

Q60. Er mobiltelefon(er) sendt sentral IKT-enhet når man kunne benyttet eksempelvis XRY eller UFED på egen enhet?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ikke aktuelt

Q61. Ble åstedet avsperret?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Fremgår ikke

(4) ❑ Ikke aktuelt

Q62. Er det foretatt åstedsundersøkelse?

(1) ❑ Ja av politipatrulje

(2) ❑ Ja av kriminalteknings avdeling i politidistriktet

(3) ❑ Ja av Kripos

(4) ❑ Nei

(5) ❑ Nei - ikke aktuelt

Q63. Er det sikret video av åsted eller aktuelle bevegelsesruter?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei - ikke aktuelt

(3) ❑ Nei - teknisk feil/andre årsaker utenfor politiets kontroll

(4) ❑ Nei - burde vært gjort

Q64. Er det besluttet innhenting av trafikkdata (teledata/basestasjon/signaleringsdata/frysing av dataregistre)?

(1) ❑ Ja - besluttet og innhentet

(2) ❑ Ja - besluttet men ikke innhentet

(3) ❑ Nei - ikke aktuelt på grunn av tid fra hendelse til anmeldelse

(4) ❑ Nei - fremgår ikke vurdering

(5) ❑ Ikke aktuelt

Q65. Er det gjennomført kriminalteknisk undersøkelse på åsted eller andre steder med bakgrunn i fornærmedes eller siktedes forklaring?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ikke aktuelt

Q66. Ble åstedet gjort tilgjengelig for publikum før kriminaltekniske undersøkelser var avsluttet?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ikke foretatt kriminalteknisk undersøkelse

Q67. Er det sikret DNA sporprøve med mangelfull profil?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

Q68. Var saken egnet for bruk av kriminalsøkshund?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

Q69. Dersom ja; ble hund benyttet?

(Dersom dette spørsmålet ikke er aktuelt; trykk "Neste")

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

5. BRUK AV TVANGSMIDLER

Q70. Har det vært benyttet tvangsmidler i saken?

(1) ❑ Pågripelse

(2) ❑ Ransaking (herunder digitale medier)

(3) ❑ Kroppslig undersøkelse

(4) ❑ Varetektsfengsling (inntil 3 dager)

(5) ❑ Varetektsfengsling (over 3 dager)

(6) ❑ Varetektsurrogat (meldeplikt)

(7) ❑ Beslag

(8) ❑ Nei

Q71. Fremgår det av saken at det burde vært foretatt bruk av tvangsmidler uten at dette ble gjort?

(1) ❑ Nei

(2) ❑ Ja. Hvis ja - hva da? _____

Q72. Fremgår det av saken om det har blitt benyttet tvangsmidler uten at grunnlaget har vært til stede?

(1) ❑ Nei

(2) ❑ Ja - Hvilke? _____

Q73. Andre beslutninger fra påtalemyndigheten

(1) ❑ DNA

(2) ❑ Trafikkdata

(3) ❑ Nei

6 VIDERE ETTERFORSKNING

Q74. Er det vedlagt etterforskningsplan/ordre i saken, eller fremgår det på annen måte at detter er skrevet (se i BL under sakshistorikk; ordre/anmodning)?

(1) ❑ Nei

(2) ❑ Ja

(3) ❑ Hvis ja i hvilken form? _____

(4) ❑ Hvis ja; hvem har skrevet den (etterforsker/påtalejurist/begge)? _____

Q75. Er det foretatt rekonstruksjon?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ikke aktuelt

Q76. Er det foretatt fotokonfrontasjon?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ikke aktuelt/kjent gjerningsperson

Q77. Er det brukt utradisjonelle etterforskningsmetoder?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ikke aktuelt, saken ikke egnet

Q78. Er media blitt brukt i saken?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Fremgår ikke

Q79. Er det benyttet analysebistand i saken?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei, men fremstår som at det burde vært gjort

(3) ❑ Nei, ikke aktuelt

Q80. Har deler av sakens dokumenter vært klausulert?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei, men fremstår som at det burde vært gjort

(3) ❑ Nei, ikke aktuelt

(4) ❑ Fremgår ikke

Q81. Er det gjennomført alibisjekk for mistenkte?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ikke aktuelt

Q82. Har mistenkte eller forsvarer begjært etterforskningsskritt?

(1) ❑ Ja - Hvilke? (avhør, teknisk, etc) _____

(2) ❑ Nei

Q83. Har det vært bistand fra Kripos i saken?

(1) ❑ Nei

(2) ❑ Ja

(3) ❑ Hvis ja; teknisk eller taktisk? _____

(4) ❑ Hvilke tekniske undersøkelser? _____

(5) ❑ Hvilken taktisk bistand (stedlig/konsultativ)? _____

(6) ❑ Har voldtektgruppa bistått (ja/nei)? _____

(7) ❑ Hvis ja; hvilken bistand (stedlig/konsultativ)? _____

7. AVHØR

Q84. Hvem er avhørt i saken?

(1) ❑ Fornærmede

(2) ❑ Mistenkte

(3) ❑ Vitner

Q85. Hvor mange avhør er tatt i saken (inkl dommeravhør) av de ulike rollene?

(1) ❑ Fornærmede _____

(2) ❑ Mistenkte _____

(3) ❑ Vitner _____

Q86. Er det avhør som ut fra sakspapirene burde vært gjennomført (herunder oppfølgingsavhør av tidligere avhørte personer)?

(1) ❑ Fornærmede

(2) ❑ Mistenkte

(3) ❑ Vitner

(4) ❑ Dommeravhør

(5) ❑ Nei

Q87. Er det flere mistenkte i saken?

(1) ❑ Nei

(2) ❑ Ja

(3) ❑ Dersom ja; er de avhørt samtidig (ja/nei) _____

Q88. Er avhør tatt på lyd og bilde, jfr Riksadvokatens rundskriv?

(1) ❑ Nei

(2) ❑ Ja

(3) ❑ Ikke påkrevd

Q89. Protokollering av avhøret

(1) ❑ Samtidig av avhører

(2) ❑ Samtidig av andre

(3) ❑ Etterfølgende

Q90. Korrekt utvelgelse av formalia til de avhørte?

(1) ❑ Ikke mulig å bedømme (eks. dommeravhør uten utskrift)

(2) ❑ Ja

(3) ❑ Nei, mangler noen av de følgende:

(4) ❑ Anmelder/vitneansvar

(5) ❑ Rett til ikke å forklare seg (mistenkt)

(6) ❑ Rett til å la seg bistå av forsvarer (mistenkt)

(7) ❑ §122

(8) ❑ §168

(9) ❑ Tiltroperson

(10) ❑ Bistandsadvokat

(11) ❑ Formaning om sannhet i dommeravhør

8. INNHOLD I AVHØRET

Q91. Inneholder forklaringen(e) kontrollerbare opplysninger?

(1) ❑ Nei

(2) ❑ Ja

(3) ❑ Hvis ja; er relevante kontrollerbare opplysninger fulgt opp (ja/nei)? _____

Q92. Er handlingen(e) tilstrekkelig beskrevet ut fra subjektive straffbarhetsvilkår?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ikke aktuelt

Q93. Er handlingen(e) tilstrekkelig beskrevet ut fra objektive straffbarhetsvilkår?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ikke aktuelt

Q94. Er det opplyst om potensielle vitner som burde vært avhørt?

(1) ❑ Nei

(2) ❑ Ja

(3) ❑ Hvis ja; er disse avhørt? _____

Q95. Er det etterforskningsskritt som burde vært utført?

(1) ❑ Nei

(2) ❑ Ja - Hvilke? _____

Q96. Er mistenkte konfrontert tilstrekkelig med mistankegrunnlaget?

(1) ❑ Nei

(2) ❑ Ja

(3) ❑ Ikke aktuelt

Q99. Er saken oversiktlig redigert?

(1) ❑ Nei

(2) ❑ Ja

(3) ❑ Saken trenger ikke redigeres (under 20 dokumenter)

F. PÅTALE

Q100. Er saken returnert til videre etterforskning fra politijurist?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

Q101. Er saken returnert fra statsadvokat for videre etterforskning?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Ikke aktuelt

Q103. Er det opprettet sak på falsk anmeldelse der det foreligger konkrete omstendigheter som tilsier at anmeldelsen har vært falsk?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei, men burde vært gjort

(4) ❑ Ikke aktuelt

Q104. Har saken riktig statistikkgruppe, se Q8?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei - åpenbart feilkodet

(3) ❑ Dersom nei, hvilken kode burde saken hatt? _____

Q105. Har saken riktig avgjørelseskode, se Q11?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei, saken tilsier endret oppklaringskode

(3) ❑ Dersom nei, hvilken kode burde saken hatt? _____

Q106. Er saken avgjort av rett påtalemyndighet?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

(3) ❑ Dersom nei, hvilken myndighet burde avgjort saken? _____

Q107. Er statsadvokaten varslet om saken på riktig tidspunkt dersom det var påkrevet?

(1) ❑ Ikke krav om varsel

(2) ❑ Varslet på riktig tidspunkt

(3) ❑ Varslet for sent

(4) ❑ Ikke varslet selv om det var påkrevd

Q108. Er det opprettet riktig antall saker (f.eks. flere fornærmede)?

(1) ❑ Ja

(2) ❑ Nei

G. ØVRIG

Q109. Har du som har evaluert saken innhentet flere opplysninger enn det som fremgår av BL? I så fall hvordan?

(Dersom dette spørsmålet ikke er aktuelt; Hopp over)

(1) ❑ Etterforsker _____

(2) ❑ Etterforskningsleder _____

(3) ❑ Påtaleansvarlig _____

(4) ❑ Andre _____

(5) ❑ Ikke innhentet flere opplysninger

Q110. Tilsier forrige spørsmål at det er dokumenter som burde vært skrevet i BL, eksempelvis egenrapporter?

(Dersom dette spørsmålet ikke er aktuelt; Hopp over)

(1) ❑ Ja, i så fall hvilke rapporter _____

(2) ❑ Nei

Q111. Hvilke faktorer kan ha vanskeliggjort sakens oppklaring:

(Dersom dette spørsmålet ikke er aktuelt; trykk "Neste")

(1) ❑ Manglende klausulering

(2) ❑ Manglende fremdrift/saksbehandlingstid

(3) ❑ Dommeravhørsordningen

(4) ❑ Manglende kvalitet ved avhør

(5) ❑ Manglende samarbeid fra fornærmede

(6) ❑ Annet _____

H. TOTALVURDERING AV ETTERFORSKNINGEN

(1) ❑ A

(2) ❑ B

(3) ❑ C

(4) ❑ D

(5) ❑ E

(6) ❑ F

Positive argumenter/trekk ved etterforskningen av saken

Negative argumenter/trekk ved etterforskningen av saken

Intervjuguide

Bakgrunnsdata:

Intervjuer:

Respondent

Navn:

Rolle:

Virksomhet:
(herunder aktuell politidistrikt som respondenten arbeider i/med)

Tid og sted:

Rammer for intervjuet:
1. ca. 1,5 time
2. Konfidensielt
3. Hensikten er å evaluere politiets arbeid med seksuelle overgrep
4. Tas opp på bånd, vil bli slettet når uskrift er ferdig

A. ORGANISERING (i utg.pkt stilles dette til 1 person pr distrikt)

Hvordan er arbeidet med SO-saker organisert hos dere i dag?

- SO-koordinator?
- Eget SO-team?
- Egne SO-jurister?
- Vaktlister/tjenestelister?
-
- Jurist i nærheten?/tilgjengelighet
-
- Hva er bra og hva er dårlig med organiseringen deres?

(Dere har organisert det slik – hva syns du om det?)

B. SO-KOORDINATOREN/SO-TEAM/SO-jurist
(spørsmål til SO-koordinator og SO-jurist)

-
- Hvordan fungerer SO-koordinatoren?

- Hvordan fungerer SO-teamet?

- Hvordan fungerer SO-jurist?

C. SAMARBEID/SAMHANDLING I ETTERFORSKNING AV SAKER
(spørsmål til etterforskingsleder, etterforsker, SO-koordinator, påtaleansvarlig)

Hvordan vil du beskrive samarbeidet internt i distriktet?

-
- SO-koordinator
-
- SO-team
-
- SO-jurist ev.
-
- Kriminalteknikere
-
- Operasjonssentral
-
- Kriminalvakt
-
- Dommeravhørere
-
- Jurister/etterforskere
-
- Ledelsen
-
- Holdninger/kultur
-
- IKT

Hvordan vil du beskrive samarbeidet med eksterne aktører?

- Barnevernet
-
- Skoler
-
- Barnehager
-
- FHI
-
- Helsevesenet
-
- Overgrepsmottak
-
- Kripos (voldtektsmottaket og SOMB)
-
- Statsadvokat/Riksadvokat
-
- Retten
-
- Bistandsadvokater/forsvarere
-
- Media
- Holdninger/kultur

D. METODE/ARBEIDSMÅTER/ARBEIDSPROSESSEN
(til alle i distriktet utenom politimester)

(Sjekke opp mot trender/funn fra saksgjennomgang for konkrete spørsmål i hvert distrikt.)

GENERELT
Intitialfase – Hva fungerer bra/Hva fungerer dårlig?

Mellomfase (videre etterforskning) - Hva fungerer bra/Hva fungerer dårlig?

Sluttfase (påtale/iretteføring) - Hva fungerer bra/Hva fungerer dårlig?

ENKELTE TEMA

Avhør

Åstedsundersøkelse

Beslag – pc- mobil (tas det i beslag – blir det gjennomgått, ev hvorfor ikke?)

IKT
-kø
-bemanning
-SOMB – kjennskap og bruk
-kategorisering (eksempel på kategorisering av ikke-egenprodusert materiale - ressursbruk vs resultat i dommen)

BISTAND
-kriminalsøkshund
-Voldtektsgruppa
-SOMB
-EF-ledelse fra Kripos

DNA
-rutiner ved pågripelse/avhør/positiv avgjørelse

EF-planer
-brukes det
-innhold (konkrete skritt og frist?)
-hvem skriver og hvor lagres det?

Framskutt påtale
-involvert under etterforskingen?
-kontroll på egen portefølje (bruk av pal)

Klausulering av dokumenter.

Redigering av sak

Oversiktsrapport

Ventetid på eksterne
(dommeravhør, overgrepsmottak, legeerkl mv – årsaker til propper)

OPPSUMMERING
Hvilke tiltak og metoder burde politiet bruke mer for å styrke kvaliteten i etterforskningsarbeidet i SO-saker?

Hva kan bidra til å øke effektiviteten?

Er det noe du syns det er viktig å endre på?

E. LEDELSE AV ARBEIDET I SO-SAKER

(til alle i politidistriktet utenom politimester/stedfortreder)

Hvordan opplever du ledelsen av arbeidet i SO-saker i din gruppe/enhet?

Hvordan opplever du politidistriktets ledelse innenfor SO-saker?

- Finnes det mål

- Mottar tilbakemelding?
-
-
-
- Formalkompetanse ledere?
-
-
-
- Prioritering av SO-saker
-
-
-
- Endringsvilje?
-
-
- Evne til å motivere
-
-
-
-
- Holdninger/kultur

F. KOMPETANSE

(Til SO-koordinator, etterforsker, påtalejurist. Avdelingsledelse kun de tre siste spørsmålene.)

Hvordan vil du beskrive din kompetanse til å jobbe med SO-saker?
- Mangler noe?
- Lett å få påfyll?

Hva ville være et kompetanseløft for deg?

Hvordan deles kompetanse i distriktet?
- Oppfølging etter kurs/seminarer/PHS

Hvordan vil beskrive kompetansen til de du jobber sammen med/samarbeider med?
- Interne
- Eksterne
- Hvilke behov ser du?

Hvordan jobber dere for å lære av gjennomførte saker/andre kollegaer
- Evaluering av saker
- Bisitter/følge saker i retten
- Tilbakemeldinger fra jurist/mer erfarne kollegaer/leder

Hva gjør dere for å rekruttere gode etterforskere og deretter beholde dem?

RESSURSER

(til alle i politidistriktet utenom politimester/stedfortreder)

Hvordan opplever du ressurstilgangen for SO-saker i ditt distrikt?

- Personell (internt og hos samarbeidspartnere)
- Rekruttering

- Teknisk utstyr
- Maler
- Veiledere/dreiebøker

Hva vil du si er den viktigste ressursen å øke tilgangen på?

G. INSTRUKSER/ LOVVERK

(til påtalejurist, avdelingsleder)

Har du noen tanker om hvordan instrukser/lover kan endres for å gjøre arbeidet med SO-saker bedre/enklere/mer effektiv?

Behov nye instrukser?

H. AVSLUTNING

Hva er de tre viktigste suksessfaktorene for en god etterforsking av seksuallovbrudd?

Hva er de tre viktigste hindrene for god etterforsking av seksuallovbrudd?

Er det noe du har lyst å tilføye?

SPØRSMÅL TIL ADM. LEDELSE (PM, stedfortreder, enhet-/avdelingsleder)

- Hvilke mål og strategier har dere for politiets etterforsking med seksuallovbrudd?

- Hvilke prioriteringer har dere for de ulike typene av seksuallovbrudd?

- Hvordan synliggjøres etterforskning av SO-saker i PSV-dokumentene?

- Hva gjør dere for å få ned saksbehandlingstiden på SO-saker?

- Hvordan følger du opp arbeidet med SO-saker i ditt distrikt?

- Hvilke incitamenter/motivasjonsfaktorer benytter dere?

- Har dere et system for ivaretakelse av personell som jobber med overgrepssaker, herunder mht sekundærtraumatisering?

- Hva tenker du om dagens organisering? Bør noe gjøres annerledes?

- Kan du si litt om dilemma mellom instrumentell styring, blant annet gjennom nye pålegg, fra overordnet påtale og direktoratet, i forhold til dine egne muligheter til å realisere påleggene i egen organisasjon?

(Hvordan står kravene fra styrende myndigheter (JD, POD, RA) i forhold til distriktets ressurser? Eks sexkjøpsloven, fornærmedes rettigheter, IP-trening, dommeravhør)

- Hvis du fikk ønske deg noe som kunne øke kvalitet og effektivitet hva skulle det være?
    - –behov for lovendring, instrukser

SPØRSMÅL TIL BISTANDSADVOKAT/FORSVARER/STATSADVOKAT/DOMMER:

- Hvordan opplever du at kvaliteten/effektiviteten er i SO-saker?

    - Prioritering
    - Organisering
    - Kompetanse
    - Rolleavklaring

        - *Avhør (kvalitet, protokollering)*
        - *Kategorisering av overgrepmateriale*
        - *Redigering av sak - oversiktsrapporter*

- Hvordan opplever du samarbeidet med politiet i SO-saker?

    - *Varsel til statsadvokat, jf. påtaleinstruksen § 7-2*

- Hvordan opplever du at SO-saker blir fulgt opp?

-i ulike distrikt
--poliitstasjon/lensmannkontor
-egne SO-team

- Hvordan opplever du at fornærmede/mistenkte blir ivaretatt av politiet?

- Behov for lovendringer, rundskriv?

Hva er de tre viktigste suksessfaktorene for en god etterforsking av seksuallovbrudd?

Hva er de tre viktigste hindrene for god etterforsking av seksuallovbrudd?

Er det noe du har lyst å tilføye?

Velkommen til spørreundersøkelse om politiets arbeid med seksuelle overgrep.

Denne spørreundersøkelsen er en del av en evaluering som gjennomføres av politiets arbeid med seksuelle overgrep. Evalueringen gjennomføres av en prosjektgruppe opprettet av Politidirektoratet, og hensikten med denne undersøkelsen er å få innspill til evalueringen fra deg som jobber med denne typen saker.

Undersøkelsen retter seg altså mot hvordan du jobber med seksuelle overgrepssaker, og ikke din arbeidssituasjon generelt. Med "seksuelle overgrep" mener vi overtredelser av straffeloven kap. 19, alt fra voldtekt til blotting og deling av overgrepsmateriale.

Vi ønsker at du svarer på spørsmålene ut i fra din personlig erfaring med å jobbe med seksuelle overgrepssaker. Alle svar blir selvfølgelig behandlet anonymt.

Vi håper du kan sette av 10-15 minutter av din tid og fylle ut skjemaet - på forhånd takk for hjelpen!

Kjønn?

(1) ❑ Kvinne
(2) ❑ Mann

Alder?

(1) ❑ 22 - 25 år
(2) ❑ 26 - 30 år
(3) ❑ 31 - 40 år
(4) ❑ 41 - 50 år
(5) ❑ Over 50 år

Hvor ofte jobber du med seksuallovbruddssaker?

(1) ❑ Ofte
(2) ❑ Av og til
(3) ❑ Sjelden
(4) ❑ Aldri

Hvilken stilling har du?

(Flere valg mulig. Er du for eksempel SO-koordinator og etterforsker; kryss av for begge alternativene)

(1) ❑ Etterforsker
(2) ❑ Etterforskningsleder for SO-saker (helt eller delvis)
(3) ❑ SO-koordinator
(4) ❑ Politijurist
(5) ❑ Operativ stilling
(6) ❑ Annen type stilling

Hva er ditt tjenestested?

(1) ❑ Politistasjon
(2) ❑ Lensmannskontor

(3) ❑ Felles etterforskningsenhet/spesialseksjon i distriktet

Hvilket politidistrikt jobber du i?

(1) ❑ Agder politidistrikt
(2) ❑ Follo politidistrikt
(3) ❑ Haugaland og Sunnhordland politidistrikt
(4) ❑ Hedmark politidistrikt
(5) ❑ Hordaland politidistrikt
(6) ❑ Nordre Buskerud politidistrikt
(7) ❑ Oslo politidistrikt
(8) ❑ Sunnmøre politidistrikt
(9) ❑ Troms politidistrikt
(10) ❑ Vestfinnmark politidistrikt

Hvor lang tjenesteansiennitet har du?

(1) ❑ Under 2 år
(2) ❑ 2 - 5 år
(3) ❑ 6 - 10 år
(4) ❑ 11 - 15 år
(5) ❑ Over 15 år

Hvor lenge har du jobbet med seksuelle overgrepssaker?

	Under 2 år	2-4 år	4-6 år	6-10 år	Over 10 år
Delvis i.....	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑
Hovedsaklig i.....	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑

I hvor stor grad mener du at følgende forhold er til hinder for høy *kvalitet* i etterforskning av seksuelle overgrep?

Svaralternativ 1 betyr "Overhodet ikke til hinder" og svaralternativ 7 betyr "Til svært stort hinder"

	1	2	3	4	5	6	7	Vet ikke
Manglende personell til å utføre etterforskningen	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende prioritering fra ledelsen	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende kompetanse hos etterforskerne	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende kompetanse hos etterforskningsleder	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende kompetanse hos juristene	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende kompetanse hos patruljene	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende kompetanse på operasjonssentralen	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende spesialisering i arbeidsoppgavene for etterforskere	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende spesialisering i arbeidsoppgavene for juristene	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende IKT-ressurser i distriktet (personell og materiell)	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Ventetid hos eksterne aktører	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende påtalestyring	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende prioritering i initialfasen	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende bruk av	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑

	1	2	3	4	5	6	7	Vet ikke
kriminalteknikere								
Manglende tilgang på kriminalteknikere	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑

Er det andre elementer du mener er til hinder for høy kvalitet i etterforskningen?

Om dette spørsmålet ikke er aktuelt; hopp over og trykk "Neste"

_____

_____

_____

I hvor stor grad mener du at følgende forhold er til hinder for høy *effektivitet* i etterforskning av seksuelle overgrep?

Svaralternativ 1 betyr "Overhodet ikke til hinder" og svaralternativ 7 betyr "Til svært stort hinder"

	1	2	3	4	5	6	7	Vet ikke
Manglende personell til å utføre etterforskningen	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende prioritering fra ledelsen	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende kompetanse hos etterforskerne	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende kompetanse hos etterforskningsleder	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende kompetanse hos juristene	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende kompetanse hos patruljene	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende kompetanse på operasjonssentralen	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑

	1	2	3	4	5	6	7	Vet ikke
Manglende spesialisering i arbeidsoppgavene for etterforskere	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende spesialisering i arbeidsoppgavene for juristene	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende IKT-ressurser i distriktet (personell og materiell)	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Ventetid hos eksterne aktører	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende påtalestyring	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende prioritering i initialfasen	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende bruk av kriminalteknikere	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑
Manglende tilgang på kriminalteknikere	(1) ❑	(2) ❑	(3) ❑	(4) ❑	(5) ❑	(6) ❑	(7) ❑	(8) ❑

Er det andre elementer du mener er til hinder for høy effektivitet i etterforskningen?

Om dette spørsmålet ikke er aktuelt; hopp over og trykk "Neste"

_____

_____

_____

Bruker du den nasjonale veilederen for etterforskning av voldtektssaker (på KO:DE) aktivt?

(1) ❑ Alltid
(2) ❑ Ofte
(3) ❑ Av og til
(4) ❑ Sjelden

(5) ❑ Aldri

Hvorfor bruker du ikke veilederen?

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Har du brukt skjulte eller utradisjonelle etterforskningsmetoder innen seksuelle overgrep?

(1) ❑ Ja
(2) ❑ Nei

Hvilke metoder har du benyttet?

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Hvorfor har du ikke benyttet disse metodene?

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Bruker du tiltakskortene for initialfasen i voldtektssaker?

(1) ❑ Alltid
(2) ❑ Ofte
(3) ❑ Av og til
(4) ❑ Sjelden
(5) ❑ Aldri

Hvorfor bruker du ikke tiltakskortene?

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Hvor søker du faglige råd i etterforskningen av seksuelle overgrep?

Flere valg mulig

(1) ❑ Hos andre etterforskere
(2) ❑ Hos etterforskningsledere

(3) ❑ Hos påtalejuristen
(4) ❑ Kripos, herunder voldtektsgruppa
(5) ❑ Hos statsadvokat
(6) ❑ På KO:DE
(7) ❑ Jeg jobber helt selvstendig
(8) ❑ Annet. (Vennligst skriv inn i boksen) _____

Hvor ofte får du en kollega til å gjennomgå og vurdere voldtektssaker som er bevismessig vanskelige før du avgjør saken eller sender den til statsadvokat?

Jfr. brev fra Riksadvokaten av 19. februar 2008

(1) ❑ Alltid
(2) ❑ Som oftest
(3) ❑ Av og til
(4) ❑ Sjelden
(5) ❑ Aldri
(6) ❑ Vet ikke

Hvorfor gjør du ikke dette?

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Bruker du etterforskningsplan i etterforskning av større saker som gjelder seksuelle overgrep (f.eks. i BL-notat, Indicia, Excel, fellesmapper eller lignende)?

(1) ❑ Ikke aktuelt for min stilling
(2) ❑ Ofte

(3) ❑ Av og til
(4) ❑ Sjelden
(5) ❑ Aldri

Hvorfor bruker du ikke etterforskningsplan?

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Fører dere saksopplysninger/etterretningsinformasjon i Indicia som andre distrikt kan dra nytte av?

(1) ❑ Alltid
(2) ❑ Ofte
(3) ❑ Av og til
(4) ❑ Sjelden
(5) ❑ Aldri
(6) ❑ Vet ikke

Hvorfor praktiserer dere ikke dette?

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

_____

_____

Finnes det rutiner eller etablert praksis for fullstendig moduskoding i BL ved ditt tjenestested?

(1) ❑ Ja
(2) ❑ Nei
(3) ❑ Vet ikke

Hvordan blir fornærmede fulgt opp?

Flere valg mulig

(1) ❑ Fornærmede blir gjort kjent med bistandsadvokatordningen i første avhør eller kort tid etter
(2) ❑ Fornærmede får en egen kontaktperson i politiet i første avhør eller kort tid etter
(3) ❑ Fornærmede/bistandsadvokat får orientering om saken underveis dersom etterforskningen pågår over tid
(4) ❑ Møte med fornærmede i forkant av hovedforhandling
(5) ❑ Fornærmede får egen underrretning om henleggelse i voldtektssaker
(6) ❑ Annen oppfølging
(7) ❑ Vet ikke

Brukes Barnehusene til avhør av fornærmede under 16 år?

(1) ❑ Alltid
(2) ❑ Ofte
(3) ❑ Av og til
(4) ❑ Sjelden
(5) ❑ Aldri
(6) ❑ Vet ikke

Hvorfor brukes ikke Barnehusene?

_____

_____

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Har du deltatt på relevante kurs, seminarer eller fagdager innen fagfeltet i løpet av de to siste årene?

(1) ❑ Ja
(2) ❑ Nei

Hvorfor har du ikke deltatt på dette?

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

I hvor stor grad blir du oppfordret/støttet av egen leder til å delta på kompetansehevende tiltak?

(1) ❑ Alltid
(2) ❑ Ofte
(3) ❑ Av og til
(4) ❑ Sjelden
(5) ❑ Aldri

Hvorfor føler du at du har liten støtte fra egen leder?

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Har du tatt videreutdanning på PHS innen dette fagfeltet?

Flere valg mulig

(1) ❑ Etterforskning av seksualforbrytelser eller vold og seksualforbrytelser

(2) ❑ Dommeravhør

(3) ❑ Andre relevante avhørsstudier

(4) ❑ Har ikke tatt videreutdanning på PHS innen dette fagfeltet

Hvordan deles kunnskap og informasjon fra seminarer og lignende til de som ikke har deltatt?

Flere valg mulig

(1) ❑ I liten grad

(2) ❑ Kun uformelt

(3) ❑ Skriver og deler referat

(4) ❑ Presentasjon på parole/fagtime el.l.

(5) ❑ Annet. Vennligst fyll ut.....__________

Evaluerer dere etterforskningen i større/kompliserte saker?

(1) ❑ Alltid

(2) ❑ Ofte
(3) ❑ Av og til
(4) ❑ Sjelden
(5) ❑ Aldri

Får du tilbakemeldinger på arbeid som du har utført, og i så fall på hvilken måte?

(For eksempel etter gjennomførte avhør/saker, eller lignende)

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Er det slik at mindre alvorlige sakstyper blir prioritert foran alvorlige seksuallovbrudd i ditt distrikt?

(1) ❑ Ja
(2) ❑ Nei
(3) ❑ Vet ikke

Hvilke sakstyper er dette?

_____
_____
_____

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Hva er de tre viktigste motivasjonsfaktorene for at du fortsatt skal jobbe innen dette fagfeltet om 5 år?

Kryss av for 3 alternativer

(1) ❑ Tilbud om kompetansepåfyll
(2) ❑ Lønnstillegg som følge av å jobbe med et spesialområde
(3) ❑ Skjerming fra andre saker
(4) ❑ Deltagelse i fagmiljø
(5) ❑ Anseelse/status/bli sett av ledelsen
(6) ❑ Mindre arbeidspress
(7) ❑ Mer teamarbeid
(8) ❑ Jobbe mer selvstendig/mer ansvar og myndighet
(9) ❑ Tydelige visjoner og mål fra ledelsen
(10) ❑ Bedre ressurstilgang
(11) ❑ Annet. Vennligst fyll ut..... _____

Takk for at du tok deg tid til å svare. Denne spørreundersøkelsen retter seg til de som jobber med seksuallovbruddssaker. Siden du krysset av for "Aldri" på forrige spørsmål har vi ikke flere spørsmål til deg nå.

Tusen takk for at du hjalp oss med denne evalueringen!

Dine svar vil nå bli lagt til svarene fra andre etterforskere/etterforskningsledere/jurister og SO-koordinatorer.

Dataene vil bli analysert og resultatene presentert i evalueringsrapporten som skal være klar ved utgangen av 2014.